

Technologia produkcji biogazu

Energia z biogazu i biomasy - część II

Zagadnienia:

- czym jest biomasa i biogaz?
- jak powstaje, jak się spala?
- jakie daje korzyści?
- jakie są wady i zalety,?
- czy jest to alternatywa dla klasycznych surowców energetycznych?
- czy może mieć udział w zapewnieniu, częściowo bezpieczeństwa energetycznego?

dr hab. inż. Grzegorz Wałowski, prof. ITP-PIB
wałowski.g@gmail.com

g.walowski@itp.edu.pl

W bloku tematycznym – cz. III, przedstawiono :

- Proces faz produkcji biogazu;
- Warianty technologiczne budowy biogazowni rolniczej;
- Eksperymentalną ocenę hydrodynamiki przepływu wielofazowego w reaktorze monosubstratowym ze złożem adhezyjnym przy zastosowaniu immobilizacji mikroorganizmów metanogennych;
- Wykonanie badań doświadczalnych w zakresie oceny pomiarów ilościowo-jakościowych przepływu biogazu;
- Przeprowadzenie analizy uzyskanych wyników dla produkcji biogazu.

✓ chemicznym (makromolekularna natura)

- o składzie % obj.

(50÷75) CH_4

(20÷45) CO_2

(0÷2,1) CO

(20÷20.000)ppm H_2S

<1 H_2

<2 N_2

✓ fizycznym (heterogeniczna natura)

- palna mieszanina gazów, powstała w procesie fermentacji anaerobowej biomasy

Rys. 1. Płomienie gazu

dr hab. inż. Grzegorz Wałowski, prof. ITP.-PIB

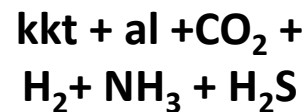
walowski.g@gr

I. Etap - HYDROLIZA

II. Etap - KWASOGENEZA

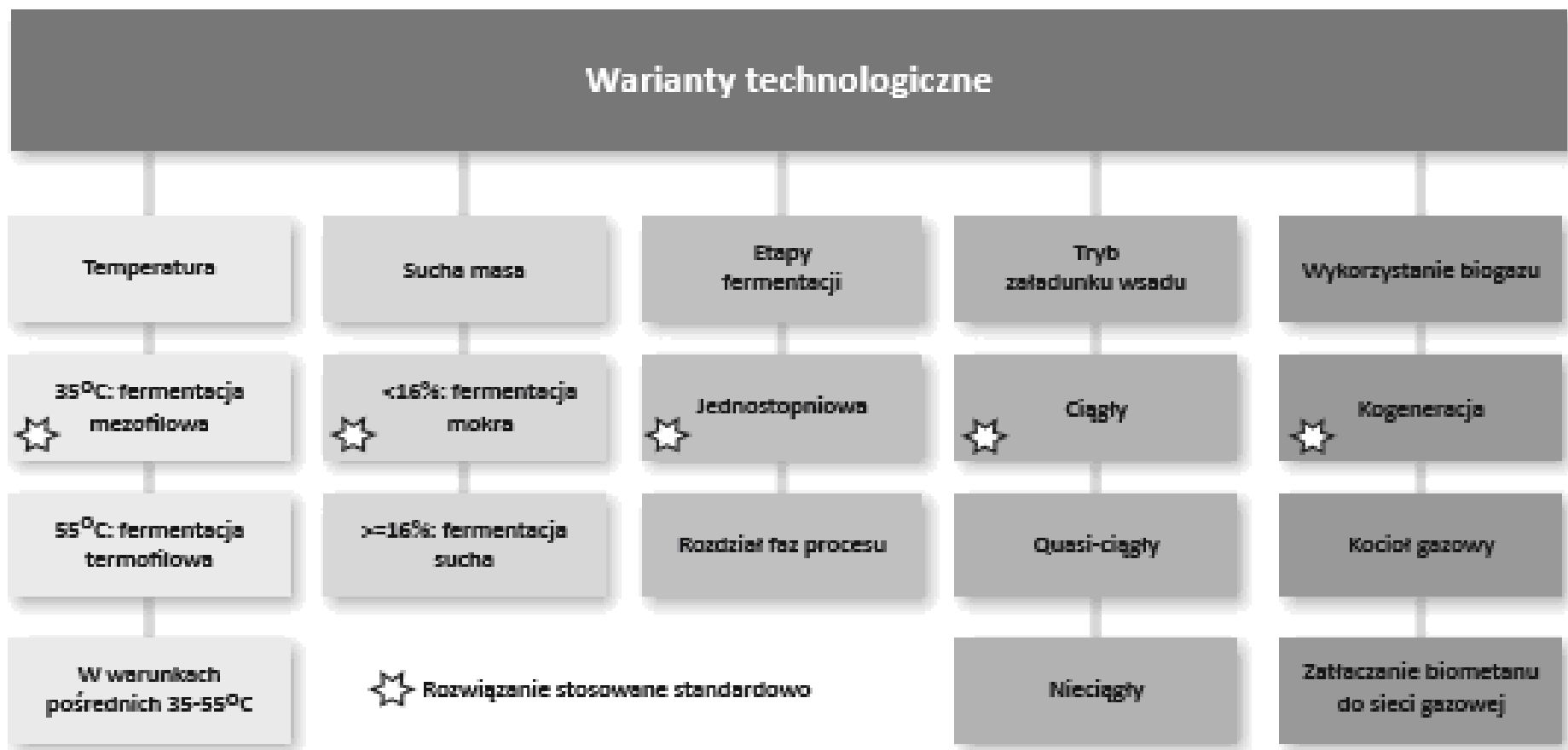
III. Etap – ACETOGENEZA

IV. Etap – METANOGENEZA

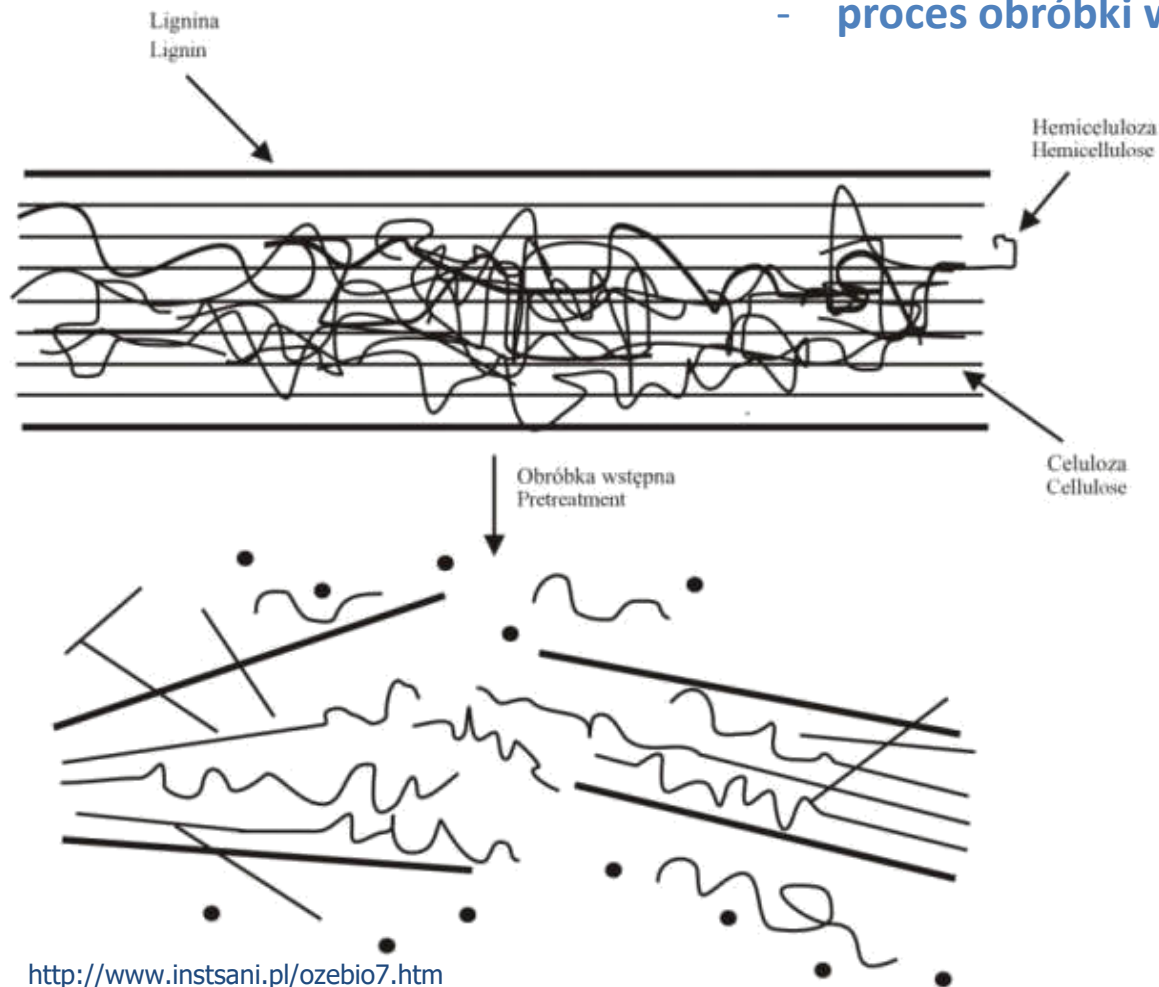
Rys. 2. Etapy produkcji biogazu

Legenda: w – węglowodany, t – tłuszcze, b – białka, cp – cukry proste, a – aminokwasy, kt – kwasy tłuszczowe, H_2O – woda, kkt -krótkołańcuchowe kwasy tłuszczowe, al – alkohole, CO_2 – dwutlenek węgla; H_2 – wodór, NH_3 – amoniak, o-octany, CH_4 – metan, H_2S – siarkowodór, N_2 - azot

Rys. 3. Warianty technologiczne budowy biogazowni rolniczej; wg A. Oniszk-Popławska, M. Matyka, Raport końcowy z badania dziedzinowego. „Kompleksowa ocena uwarunkowań w zakresie produkcji biogazu w województwie lubelskim”. Regionalny System Zarządzania Zmianą Gospodarczą, 2012 r.

- proces obróbki wstępnej biomasy

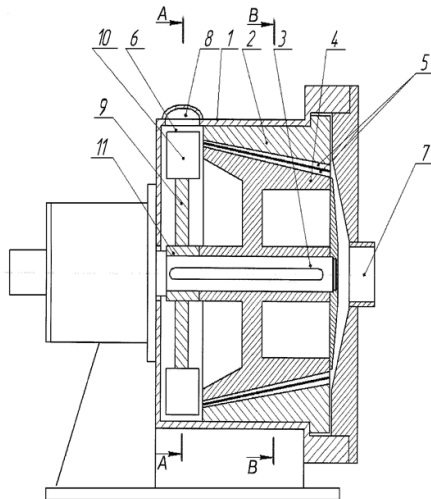

Rys. 4. Maceracja biomasy

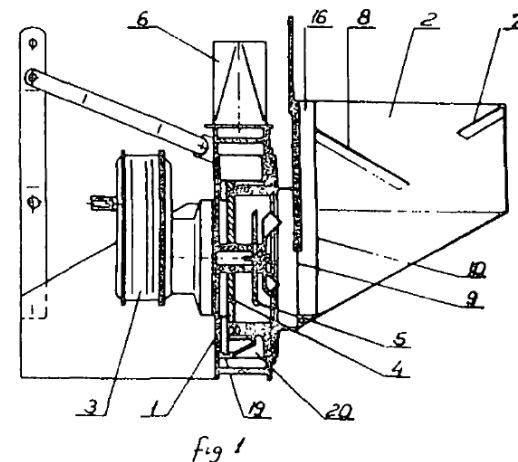
Beztlenowy rozkład biomasy lignocelulozowej na etapie wstępnej hydrolizy fazy fermentacji metanowej, wpływa na lepszą wydajność procesu produkcji biogazu.

Intensyfikację tej fazy można uzyskać w wyniku wstępnego przygotowania substratu, którego celem jest rozdrobnienie fazy stałej oraz uszkodzenie zwartej struktury lignocelulozy.

Ponadto na etapie obróbki wstępnej biomasy dąży się do zwiększenia powierzchni kontaktu surowca z enzymami oraz zmniejszenia stopnia krystalizacji i polimeryzacji celulozy.

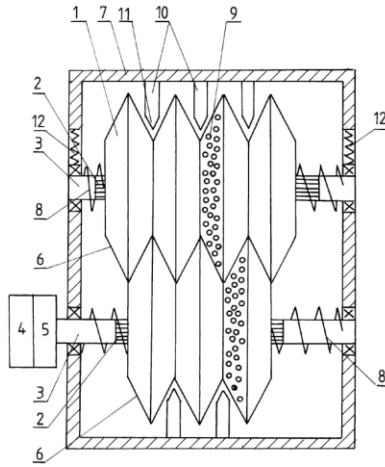

a) Młyn koloidalny

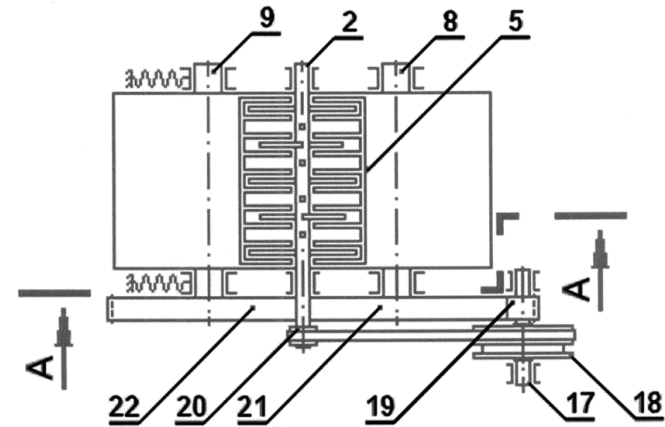

b) Rozdrabniacz

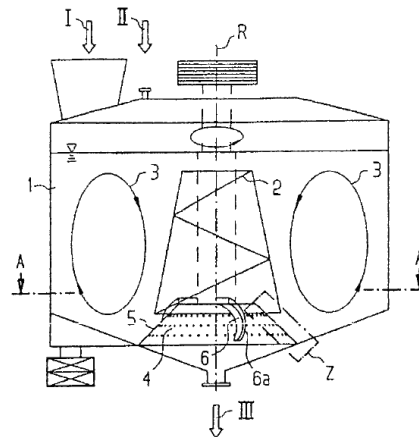
Rys. 5. Wybrane urządzenia do wstępnej obróbki biomasy wg zgłoszeń patentowych – cz 1:

c) Zespół zgniatająco-ścierający maceratora dezintegrator

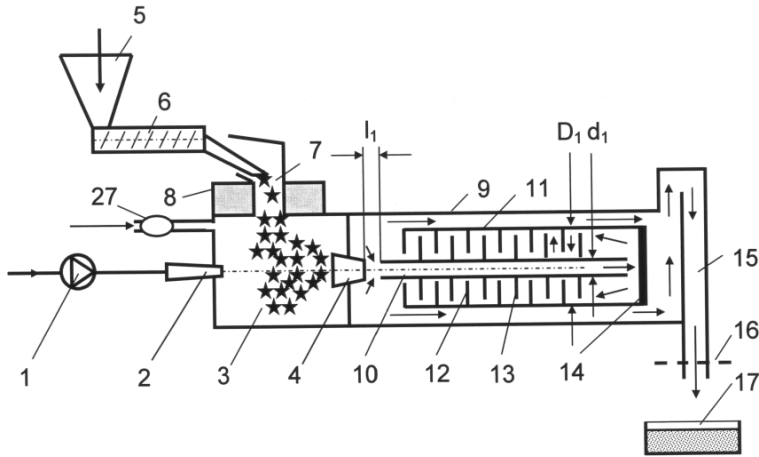

d) Rozdrabniająco-macerujący

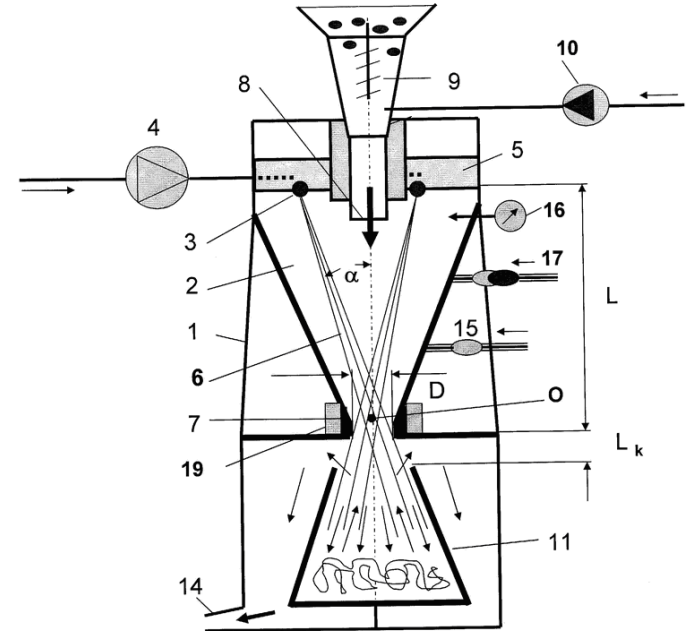

e) Maszyna do rozcierania

Rys. 5. Wybrane urządzenia do wstępnej obróbki biomasy wg zgłoszeń patentowych – cz. 2:

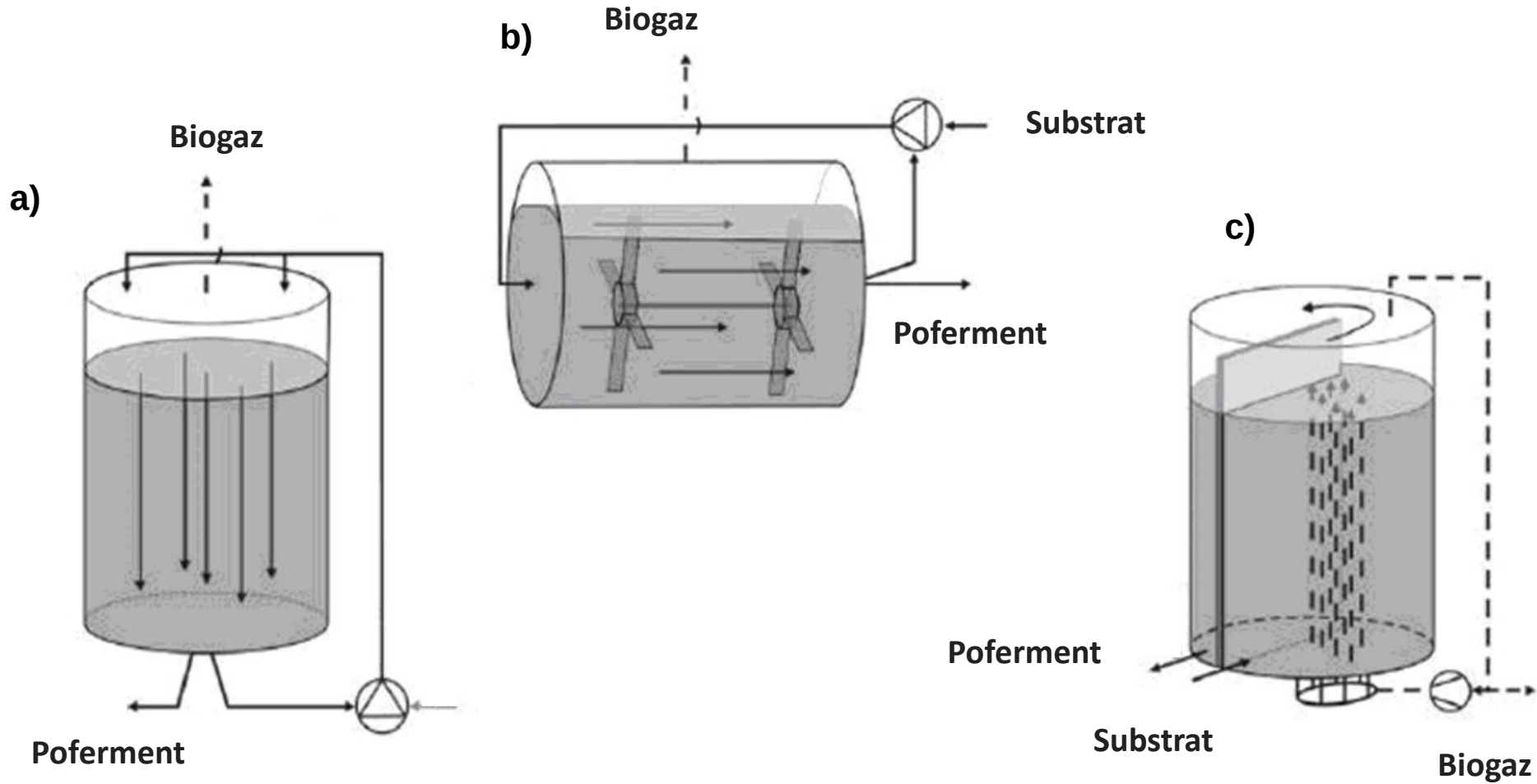

f) Mikronizator

g) Mikronizator iniektorowy

**Rys. 5. Wybrane urządzenia do wstępnej obróbki biomasy wg zgłoszeń patentowych – cz. 3:
f), g)**

Rys. 6. Przykładowe techniki fermentacji beztlenowej: a) Dranco, b) Kompogas, c) Valorga;
 [A. Jędrzak, Przegląd Komunalny (6) 2001]

3.1. Technika produkcji biogazu w fermentatorze przy zastosowaniu immobilizacji mikroorganizmów

Immobilizacja z łac. „*immobilia*”, czyli nieruchomy, polega na częściowym lub całkowitym ograniczeniu swobodnego ruchu drobnoustrojów (mikroorganizmów) przy jednoczesnym zapewnieniu im dostępu do składników odżywczych i odpływu produktów przemiany (gaz i poferment).

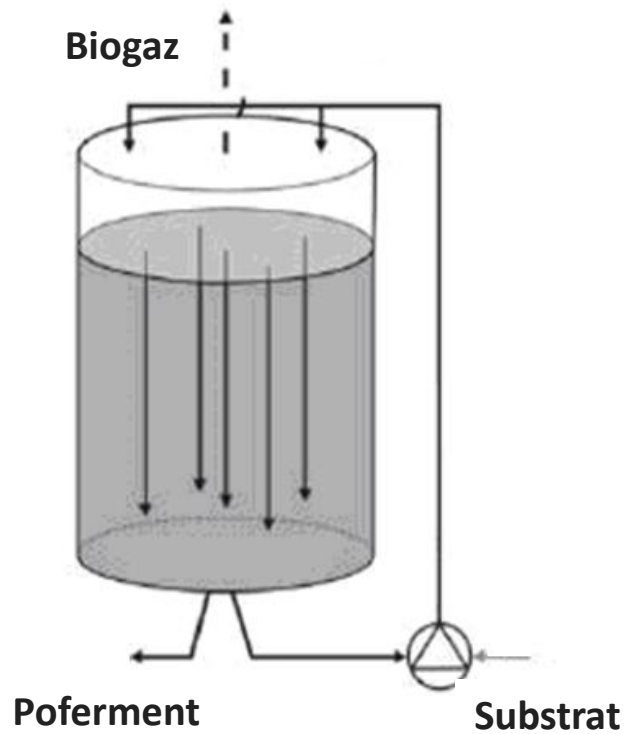

Tabela 1. Unieruchamianie drobnoustrojów [opracowanie własne]

Metody	- na powierzchni nośnika	- wewnątrz nośnika	- bez nośnika
Techniki	adsorpcja (wiązanie)	inkluzja (pułapkowanie)	sieciowanie przestrzenne
	adhezja (przyleganie)	kapsułowanie:	flokulacja:
	wiązania kowalencyjne	(i) nano i mikro (kapsułka) (ii) makro (kapilara)	(i) indukowana, (ii) naturalna (samoagregacja)

Rys. 7. Przykładowa technika fermentacji beztlenowej – Dranco

[Jędrcaz, 2001; Wałowski i in. 2019]:

3.2. Intensyfikacja produkcji biogazu rolniczego – stan techniki

Tabela 2. Metody intensyfikacji produkcji biogazu – cz. 1 [opracowanie własne].

	Metody			
	mechaniczne	chemiczne	termiczne	magnetyczne
Obiekt:	<i>Biogazownia współpracująca z komunalną oczyszczalnią ścieków</i>			
Technika	- obrototy reaktora membranowego [Rogut i in. 1999];	- rozdeszczowanie octan sodu [Pawłowska i in. 2008];	- instalacji z rur plastikowych z ciepłą wodą pod wysypiskiem, [Maślankiewicz i Wojciechowski 2012];	- oddziaływani a na osad stałego pola magnetyczne go, wytworzoneg o przez megnetyzery monobieguno we [Nogal 2007];
	- wprowadzania osadów ściekowych do wysokości 1 m poniżej powierzchni, a następnie przykrywa się warstwą odpadów komunalnych. [Pleczyński i in. 2008];	dr hab. inż. Grzegorz Wałowski, prof. ITP.- PIB walowski.g@gmail.com		- lanca magnetyczna [Nogal 2015];

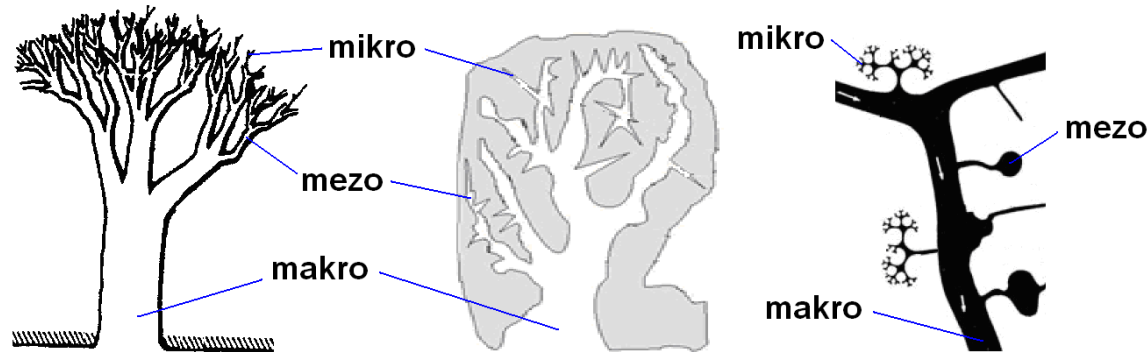
3.2. Intensyfikacja produkcji biogazu rolniczego – stan techniki

Tabela 2. Metody intensyfikacji produkcji biogazu – cz. 2 [opracowanie własne].

	Metody			
	mechaniczne	chemiczne	termiczne	magnetyczne
Obiekt:	biogazownia rolnicza			
Technika	- prowadzenie fazy hydrolizy w oddzielnym zbiorniku i oddzielenie jej od fazy fermentacji metanowej z jednoczesną recyrkulacją części zawartości fermentatora do zbiornika hydrolitycznego;	- dobór kosubstratów i ich proporcji;		
		- dodawanie mikroelementów i substancji porowatych dla rozwój bakterii;		
		- dodawanie substancji inokulujących zawierających wyselekcjonowane szczepy bakterii;		
		- dezintegracja chemiczna lub enzymatyczna;		

3.3. Charakterystyka źróź porowatych

- **Zdolność transportująco-magazynowa** płynów wskutek działania sił zewnętrznych i wewnętrznych

Rys. 8. Fraktalny przepływ i funkcje jego struktury drzewiastej:

a) transportująca [Simons, 1995]; b) magazynująca [Niezgoda i in., 2012]; c) transportująco-magazynująca [Fitzner, 1993]

W odniesieniu do źróź szkieletowych, istotny wpływ na warunki przepływu gazu ma **porowatość złoź** wynikająca z kształtu kanalików i kapilar. Przykładowe modele o kształcie wzajemnych powiązań między kapilarami wg założeń autorów:

1) modele kapilar kołowo-symetrycznych o jednorodnym kształcie – Tabela 3:

Autor	Kształt kapilary	Schemat
Burdine [Burdine, 1953]	cylindryczna o stałym promieniu	

dr hab. inż. Grzegorz Wałowski, prof. ITP.-

PIB_walowski.g@gmail.com

Symbole (wykaz ważniejszych oznaczeń): L - długość, m; r - promień, m;

3.3. Charakterystyka złóż porowatych

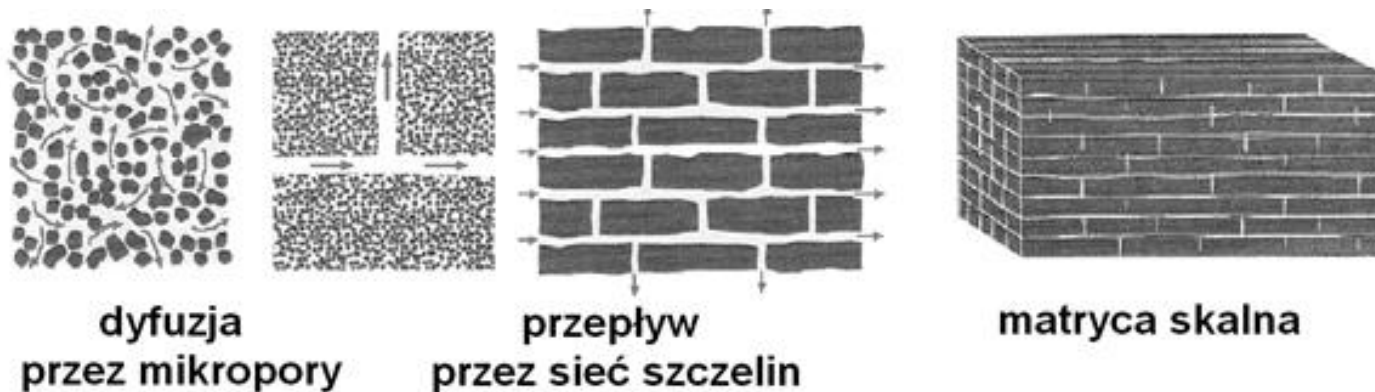
Przykładowe modele o kształcie wzajemnych powiązań między kapilarami wg założeń autorów:

2) model strukturalny jednokrotny – Tabela 4:

Autor	Kształt struktury	Schemat
Aksielrud i Altszuler [Aksielrud i Altszuler, 1987]	kapilarny materiał porowaty	

Symbole (wykaz ważniejszych oznaczeń): L - długość, m; r - promień, m;

3) modele struktur wielokrotnych, determinujące warunki hydrodynamiczne, w stosunkowo długim okresie czasu (na przestrzeni lat).

Rys. 9. Forma strukturalna i modele ruchu gazu w ośrodku szczelinowo-porowatym [Hagoort, 1988]

3.4. Podsumowanie przeglądu literatury

W wyniku analizy przeglądu literatury dotyczącej intensyfikacji produkcji biogazu rolniczego wyprodukowanego w procesie fermentacji beztlenowej stwierdzono, że:

- 1) Techniczne aspekty determinują warianty technologiczne wytwarzania biogazu ;
- 2) W zakresie oceny praktycznej dokonano opisu metod i technik stosowanych w intensyfikacji produkcji biogazu bazujących na biogazowniach współpracujących z komunalnymi oczyszczalniami ścieków - nieliczne natomiast metody odnoszą się do biogazowni rolniczych;
- 4) Kluczowym zagadnieniem związanym z rozwojem sektora biogazowego staje się poszukiwanie nowych i doskonalszych technik umożliwiających intensyfikację procesu produkcji biogazu.
- 5) Metody i techniki stosowane w immobilizacji mikroorganizmów metanogennych, nie wskazują jednoznacznie, że rozpoznane jest zagadnienie zaadoptowania mikroorganizmów do produkcji gazu przy użyciu materiałów porowatych oraz chropowatych uwzględniające kryteria hydrodynamiczne.

a)

4. Biogazownia

- instalacja pilotażowa

Substrat (gnojowica świńska) :

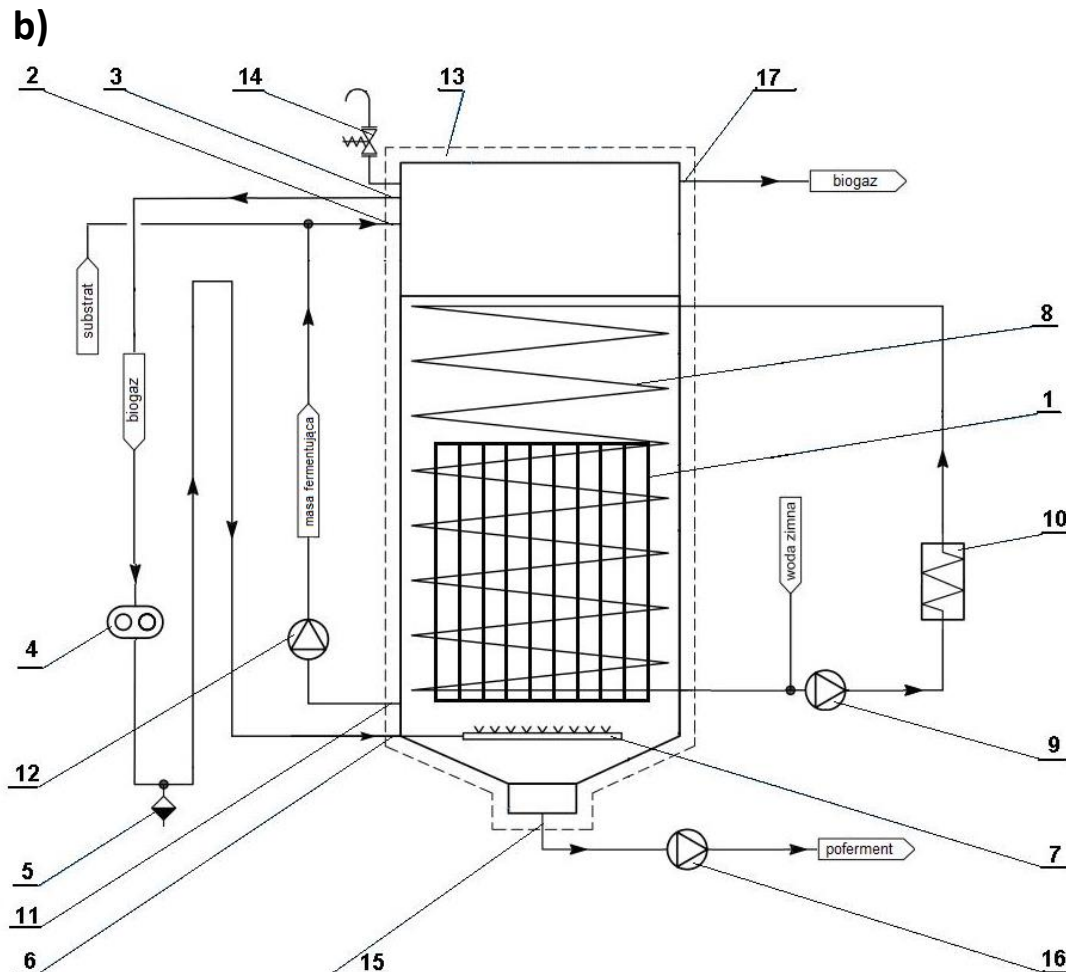
- 1 tucznik produkuje 4,5 litra/24h
- w cyklu 90 dniowym (odchowany 1 tucznik) produkuje 0,4 m³
- w cyklu rocznym (4 x 90 dni) 3.500 tuczników produkuje 1400 m³

Rys. 10. Składowe zrównoważone systemu gospodarowania i wytwarzania energii dla mobilnej pilotażowej biogazowni kontenerowej: a) producent substratu, b) model konwersji.

Oznaczenia:

- 1 – rura,
- 2 – króciec,
- 3 – króciec wylotowy biogazu,
- 4 – dmuchawa,
- 5 – zawór odwadniający biogaz,
- 6 – króciec wylotowy biogazu,
- 7 – barbotka,
- 8 – spirala grzewcza,
- 9 – pompa wody,
- 10 – wymiennik ciepła,
- 11 – króciec wylotowy masy fermentującej,
- 12 – pompa masy fermentującej,
- 13 – izolacja cieplna,
- 14 – zawór bezpieczeństwa,
- 15 – główny króciec wylotowy pofermentu,
- 16 – pompa pofermentu,
- 17 – króciec wylotowy biogazu.

Układ pomiarowy (P.424291)

Rys. 11. Fragment instalacji - fermentator [archiwum ZOZE]: a) widok, b) schemat.

dr hab. inż. Grzegorz Wałowski, prof. ITP-
PIB: wałowski.g@gmail.com

- Instalacja pilotażowa

Wg zgłoszenia (P.424291)

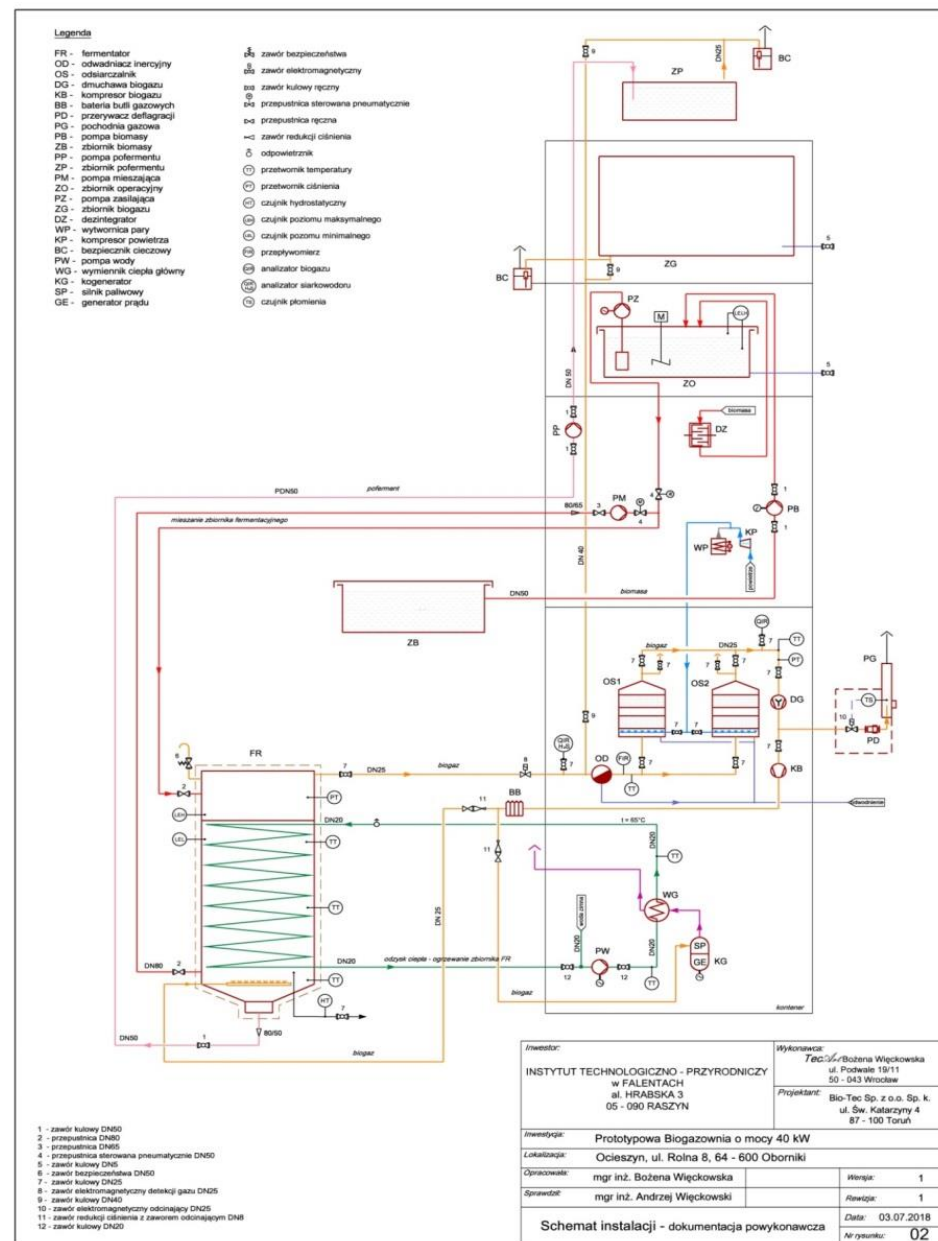
a)

Rys. 12. Instalacja: a) widok, b) schemat.

dr hab. inż. Grzegorz Wałowski, prof. ITP.-PIB

b)

walowski.g@gmail.com

4.3. Fermentator - reaktor monosubstratowy

Cykl procesu dla substratu:

-mieszanie 4 razy po 2 min. co 6 godz.

-wymiana masy $1 \text{ m}^3/48 \text{ godz.}$

b)

d)

Rys. 13. Układ mieszania dla substratu w reaktorze
- widok: a) elementy konstrukcyjne do ssania, b) fragment dyszy ssącej,
c) i d) tłoczenie czynnika inertnego podczas próby szczelności.

4.4. Fermentator - złoże adhezyjne

Wypełnienie fermentatora:

- tzw. „kosz” z rurami typu A PVC-U S4 UD
- chropowatość po piaskowaniu wynosi $80\text{ }\mu\text{m}$

a)

b)

d)

Rys. 14. Złoże adhezyjne, szkieletowe - widok:

a) wykonane z pionowych rur, b) fragment złoża po piaskowaniu,

c) usytuowane w reaktorze przed próbą ciśnienia, d) zalane wodą dla prób ciśnienia

4.4. Fermentator - złożo adhezyjne

Rura (1 szt. to pozorna elementarna jednostka złoża) :

- wysokość $h_r=2030$ mm
- średnica $d_r=160$ mm
- objętość rury (pierścienia) $V_r=0,00634$ m³

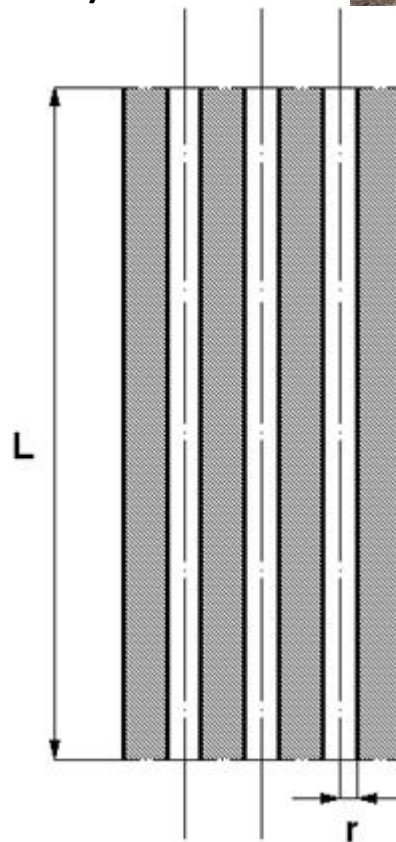
Złożo szkieletowe (72 szt. rur):

- wysokość $h_z=2030$ mm
- średnica $d_z=1620$ mm
- objętość złoża $V_z=0,4564$ m³
- porowatość złoża $\epsilon=10,91\%$, $\epsilon \approx 0,11$
- pole przekroju $A_z=0,2266$ m²

a)

b)

Rys. 15. Złożo szkieletowe - widok:

a) wykonane z pionowych rur, b) schemat modelu strukturalnego materiału porowatego

4.5. Fermentator

- urządzenia pomiarowe

a)

b)

c)

d)

Rys. 16. Zainstalowane urządzenia pomiarowe dla fermentatora - widok: a) ciśnieniomierz biogazu, b) kamertony do pomiaru poziomu wsadu, c) termometry (ściana), d) termometr (dno).

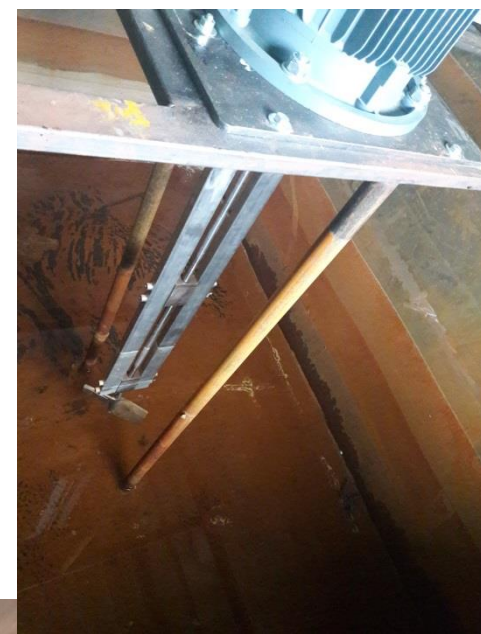
4.6. Biogazownia

- „ścieżka gazowa”

a)

c)

d)

b)

Rys. 17. Elementy instalacji: a) elastyczny zbiornik biogazu, b) układ pomp, c) zbiornik operacyjny z napędem mieszającym, d) mieszadło.

4.7. Biogazownia - kogeneracja

a)

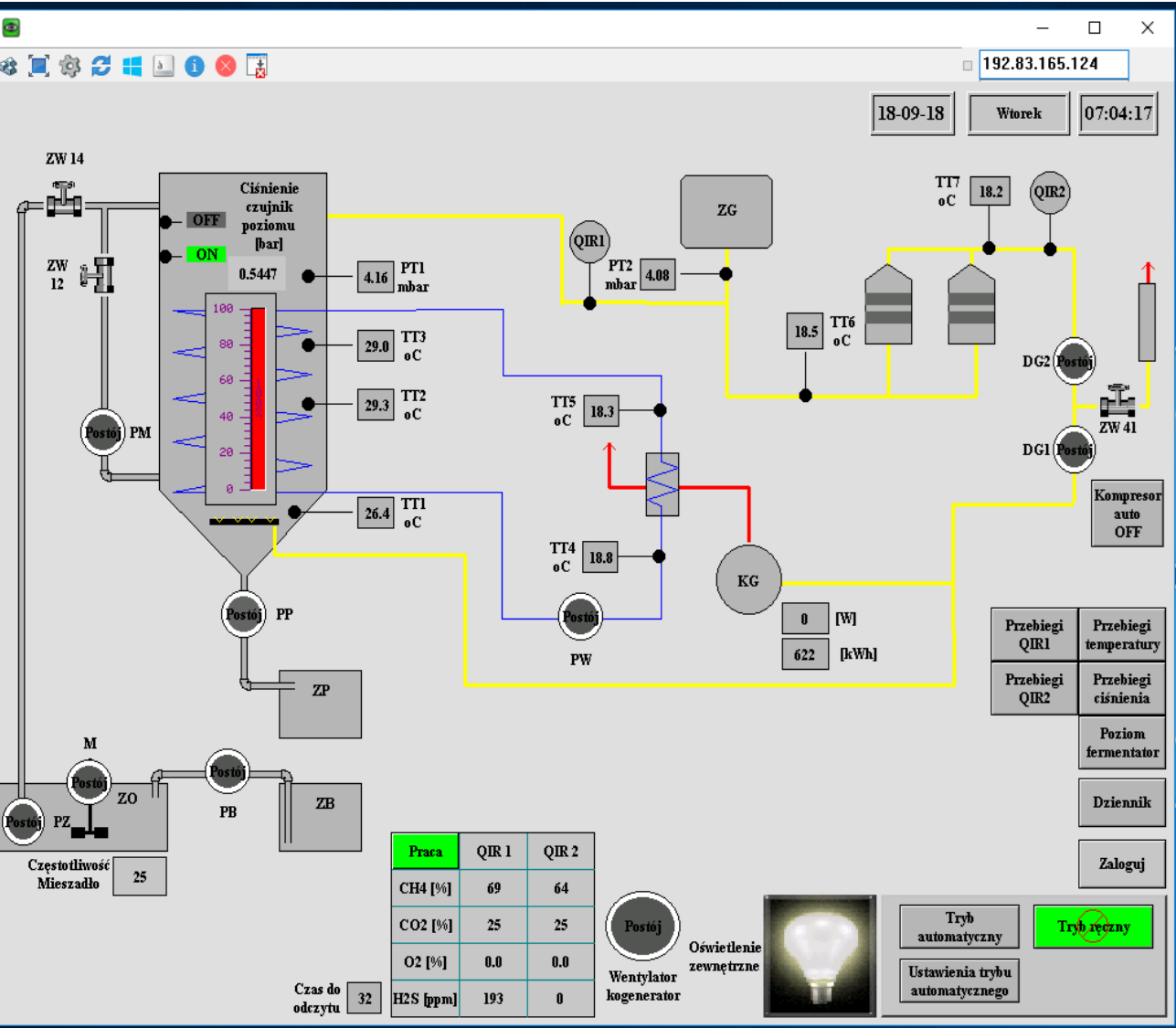
b)

Rys. 18. Elementy instalacji: a) fragment „ścieżki biogazowej”, b) kogenerator.

4.8. Biogazownia
- układ sterowania

a)

b)

Rys. 19. Elementy instalacji -
układ sterowania biogazowni:
a) plansza synoptyczna,
b) sterownia.

4.9. Biogazownia

- proces technologiczny

Inoculacja:

- objętość startowa 10 m³
- pH 8

c)

a)

b)

Rys. 20. Rozruch (10 dni) i produkcja biogazu - widok: a) inoculacja, b) mieszanie mechaniczne, c) zbiornik surowego biogazu, d) oczyszczony na rudzie darniowej biogaz sprężony do 100 bar.

5. Metody i techniki odsiarczania biogazu rolniczego

- Zawartość poszczególnych składników biogazu rolniczego nie jest stała, lecz zależy od specyfiki realizowanego procesu technologicznego oraz rodzaju materiału wsadowego.
- Szczególne znaczenie ma zawartość metanu (CH_4) w biogazie, która decyduje o wartości opałowej tego paliwa. Istotnym parametrem jest również stężenie siarkowodoru (H_2S), które stanowi zanieczyszczenie biogazu i utrudnia jego wykorzystanie.

5.1. Metody i techniki odsiarczania biogazu rolniczego

Tabela 5. Metody odsiarczania biogazu – cz.1 [opracowanie własne].

Metoda	Proces lub technika	Zastosowanie	Zakres wydajności odsiarczania biogazu,
Fizyczna	Absorpcja (mokra)	- płuczka wodna, wykorzystuje się różnice rozpuszczalności CO_2 i CH_4 w rozpuszczalnikach polarnych; - absorbent: a) metanol (Rectisol), b) eter dimetylowy polietylenoglikolu (Selexol, Genosorb), c) węglan propylenowy (Fluor), d) sulfolan (Sulfinol).	do (94÷96) % [PISKOWSKA-WASIAK 2014; POMYKAŁA, ŁYKO 2013]
	Adsorpcja (sucha)	- adsorbent: a) węglowy (węgiel aktywny), b) mineralny, c) mineralno-węglowy.	do 95% [CEBULA 2012; ŻARCZYŃSKI I IN. 2014]
	Adsorpcja (mokra)	- rozpuszczanie H_2S w wodzie lub rozpuszczalnikach organicznych: a) Genosorb, b) Rectisol, c) Ifpex.	> 96% [PISKOWSKA-WASIAK, 2014; POMYKAŁA, ŁYKO 2013]
	Separacja kriogeniczna	- bardzo niskie temperatury do $-100\text{ }^{\circ}\text{C}$ i wysokie ciśnienie ok. 40 bar	do 99% [BIERNAT, SAMSON-BRĘK 2011]

5.1. Metody i techniki odsiarczania biogazu rolniczego

Tabela 5. Metody odsiarczania biogazu – cz. 2 [opracowanie własne].

Metoda	Proces lub technika	Zastosowanie	Zakres wydajności odsiarczania biogazu,
Chemiczna	Absorpcja	- związki żelaza: a) ruda darniowa (porowata skała osadowa).	do 90% [KOCIOŁEK-BALAJEJDER, WILK 2011; CEBULA 2012; GAJ, CYBULSKA-SZULC 2014; ŻARCZYŃSKI I IN. 2014; GAJ I IN. 2008]
	Membranowe (porowate lub dyfuzyjne)	- potencjał chemiczny roztworów lub mieszanin.	do 99% [ŻARCZYŃSKI I IN. 2014; COSOLI I IN. 2008]
	Adsorpcja (mokra)	- roztwór sody kaustycznej; - wodny roztwór alkanoloamin; - roztwór chlorku żelaza.	(95÷99) % [ALEKSANDROW, STANISZEWSKA 2013; BARBUSIŃSKI 2006]
Biologiczna	Utlenianie	- dostarczanie powietrza do biogazu.	powyżej 95% [KOCIOŁEK- BALAJEJDER, WILK 2011; ŻARCZYŃSKI I IN. 2014]
	Reakcja mikrobiologiczna	- bakterie z rodziny Thiobacillus wytwarzające siarkę elementarną.	(80÷99) % [CEBULA, SOŁTYS 2012]

5.2. Metody i techniki odsiarczania biogazu rolniczego

Tabela 6. Metody odsiarczania, szczególnie dla biogazu rolniczego z uwagi na przebieg procesu fermentacji [opracowanie własne].

Odsiarczanie	Przebieg procesu	Zastosowanie	Zakres wydajności odsiarczania biogazu
chemiczne	w fermentatorze	- związki chemiczne, tj. chlorki żelaza III i II; - wodorotlenek sodu; - wodorotlenku żelaza [KUJAWSKI 2010].	(80÷99) % [CEBULA, SOŁTYS 2012]
	poza fermentatorem	- ług (najczęściej wodorotlenek sodu) [GATTERMANN I IN. 2010].	do 94% [KOCIOŁEK-BALAWIEDER, WILK 2011]
biologiczne	w fermentatorze	-w obecności tlenu (który doprowadzany jest do fermentatora poprzez wdmuchiwanie powietrza, np. przy pomocy niewielkiego kompresora) oraz bakterii <i>Sulfobacter oxydans</i> [GATTERMANN I IN. 2010].	(80÷99) % [CEBULA, SOŁTYS 2012]
	poza fermentatorem	- bioskrubery; - biofiltry; - biofiltry z warstwą nawadniającą.	(70÷98) % [CEBULA 2009] do 95% [BRUDNIAK I IN. 2013] do 95% [BRUDNIAK I IN. 2013]

5.3. Podsumowanie - odsiarczanie biogazu rolniczego

W pracy przedstawiono wstępne wyniki badań eksperymentalnych w zakresie odsiarczania biogazu rolniczego na przykładzie średniej dobowej produkcji biogazu rolniczego oraz składu jakościowego biogazu rolniczego wytwarzanego z gnojowicy świńskiej. Wyniki pomiarów wskazują na wyraźny wpływ odsiarczania biogazu surowego na potrzeby oceny przepływu biogazu autorską techniką adsorpcyjno-absorpcyjną w kontekście oczyszczania biogazu rolniczego.

Wykazano, że:

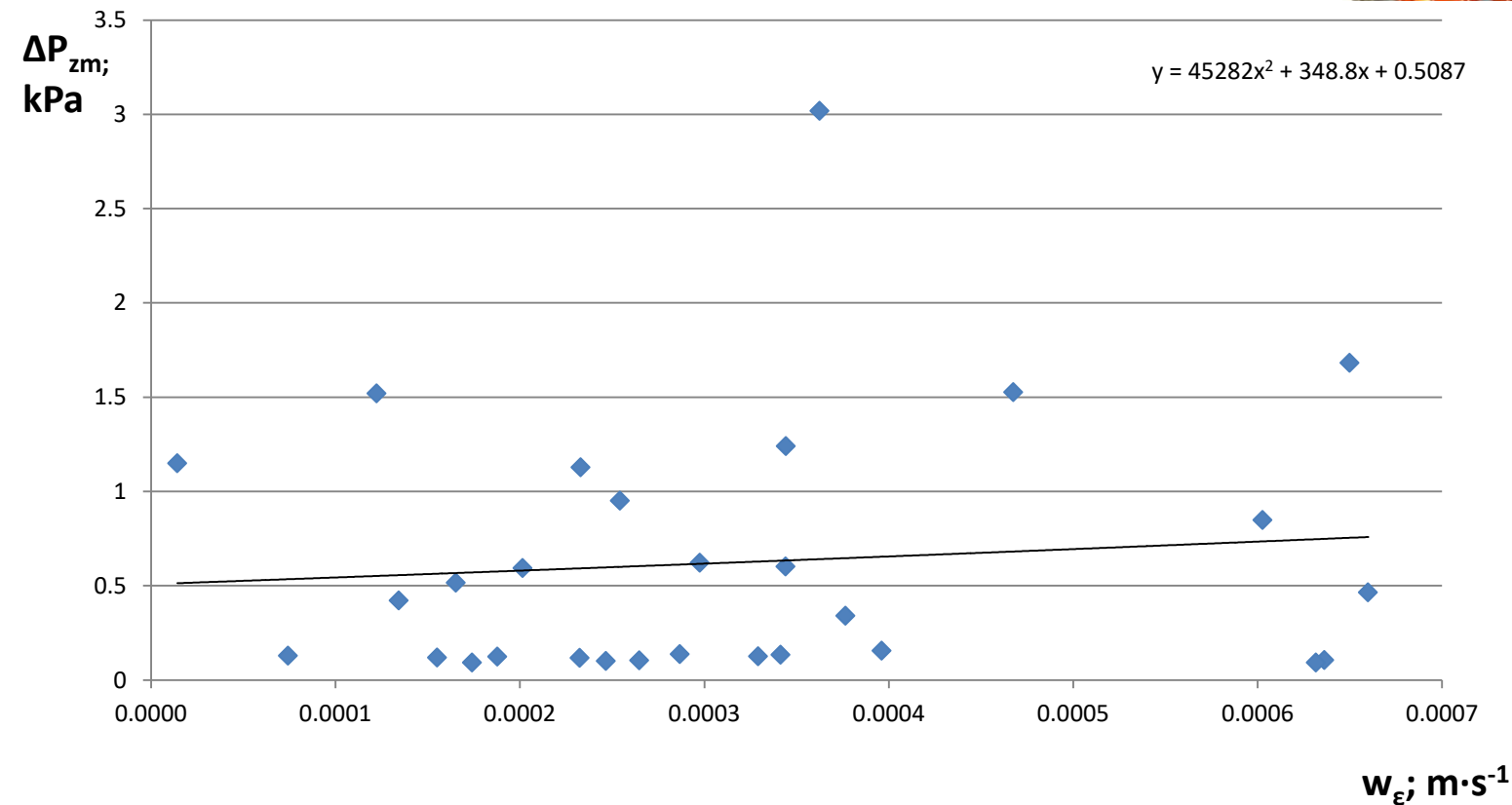
- 1) Zastosowana technika odsiarczania surowego biogazu rolniczego znacząco przyczynia się do oczyszczania oczyszczonego biogazu;
- 2) Sposób wykorzystania złoża ziarnistego w odsiarczaczach znacznie usprawnia proces odsiarczania biogazu surowego, w przypadku biogazu wysokokalorycznego w 100% odsiarczonego oraz w kogeneracji na energię elektryczną i ciepło;
- 3) Surowy biogaz może być łatwo i niezawodnie oczyszczany i produkowany w pobliżu budynków inwentarskich.

- Piskowska-Wasiak, J. 2014. Uzdatnianie biogazu do parametrów gazu wysokometanowego [Treatment of biogas to the parameters of high-methane gas]. *Nafta-Gaz*, 2,70, 94-105.
- Kociotek-Balawejder, E.; Wilk, Ł. 2011. Przegląd metod usuwania siarkowodoru z biogazu [Review of methods for removing hydrogen sulphide from biogas]. *Przemysł Chemiczny*, (3)90, 389-397.
- Cebula, J. 2012. Wybrane metody oczyszczania biogazu rolniczego i wysypiskowego [Selected methods of agricultural and landfill biogas treatment]. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice. ISBN 978-83-7335-983-3.
- Aleksandrow, S.; Staniszevska, M. 2013. Znaczenie odnawialnych źródeł energii w globalnej gospodarce oraz ich wpływ na rynek pracy [The importance of renewable energy sources in the global economy and their impact on the labor market]. *Acta Innovations*, 6, 41-45.
- Pomykała, R.; Łyko, P. 2013. Biogaz z odpadów biopaliwem dla transportu - bariery i perspektywy [Biogas from waste as biofuel for transport - barriers and prospects]. *Chemik*, 5, 454-457.
- Gaj, K.; Cybulska-Szulc, H. 2014. Time changeability model of the bog ore sorption ability. *Ecological Chemistry and Engineering S*, (1)21, 113-123.
- Żarczyński, A.; Rosiak, K.; Anielak, P.; Wolf, W. 2014. Praktyczne metody oczyszczania biogazu z siarkowodoru. Cz. 1. Zastosowanie sorbentów stałych [Practical methods of purifying biogas from hydrogen sulphide. Part. 1. Application of solid sorbents]. *Acta Innovations*, 12, 24-35; http://www.proakademia.eu/gfx/baza_wiedzy/255/praktyczne_metody_oczyszczania_biogazu_z_siarkowodoru.pdf.
- Biernat, K.; Samson-Bręk, I. 2011. Przegląd technologii oczyszczania biogazu do jakości gazu ziemnego [Review of biogas purification technology to natural gas quality]. *CHEMIK*, 65, 5, 435-444
- Gaj, K.; Cybulska-Szulc, H.; Knop, F.; Steininger, M. 2008. Examination of biogas hydrogen sulphide sorption on a layer of activated bog ore. *Environment Protection Engineering*, 4(34), 33-41.
- Cosoli, P.; Ferrone, M.; Pricl, S.; Fermeglia, M. Hydrogen sulphide removal from biogas by zeolite adsorption. Part I. GCMC molecular simulations, *Chemical Engineering Journal* **2008**, 145, 86-92.

- Barbusiński, K. 2006. Nadtlenki wapnia i magnezu – zastosowanie do celów komercyjnych i w ochronie środowiska [Calcium and magnesium peroxides - application for commercial purposes and in environmental protection]. Chemik, 9, 433-438.
- Cebula, J.; Sołtys, J. 2012. Usuwanie lotnych związków siarki z biogazu wytwarzanego w mikrobiogazowni rolniczej z wykorzystaniem sorbentu haloizytowego [Removal of volatile sulfur compounds from biogas produced in an agricultural micro biogas plant with the use of halloysite sorbent]. Bałtyckie Forum Biogazu, referat, wrzesień, <http://www.imp.gda.pl/BF2012/prezentacje/p254.pdf>
- Kujawski, O. 2010. Przegląd technologii produkcji biogazu (część trzecia) [Overview of biogas production technology (part three)]. Czysta Energia, nr 102.
- Gattermann, H.; Kaltschmitt, M.; Niebaum, A.; Schattauer, A.; Scholwin, F.; Weiland, P. 2010. Produkcja i wykorzystanie biogazu. Institut für Energetik und Umwelt GmbH, <http://www.ieo.pl/pl/aktualnosci/183-produkcjabiogazu.html>, 10.12.2014
- Cebula, J. 2009. Biogaz purification by sorption techniques. Architecture Civil Engineering Environment, 2, 95-103.
- Brudniak, A.; Dębowski, M.; Zieliński, M. 2013. Oczyszczanie i wzbogacanie biogazu w zawiesinie popiołowodnej [Purification and enrichment of biogas in ash-water suspension]. Inżynieria Ekologiczna, 32, 7-16.

Rozkład punktów doświadczalnych

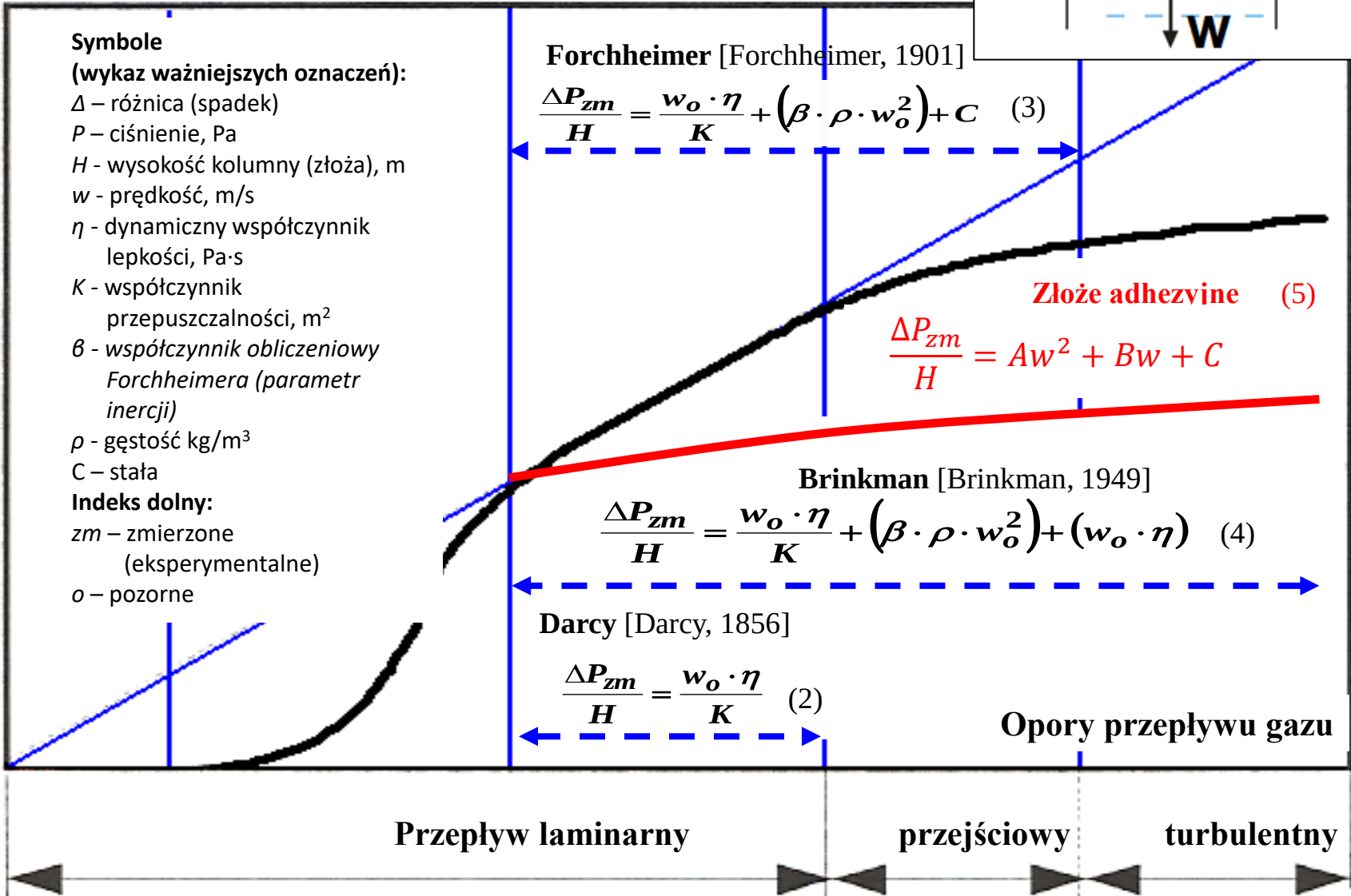

$$w_{\epsilon} = \frac{\dot{Q}_g}{A_{\epsilon}} \quad (1)$$

Rys. 21. Wpływ prędkości pozornej (w_{ϵ}) na opory przepływu (ΔP) biogazu dla złoża adhezyjnego [opracowanie własne]

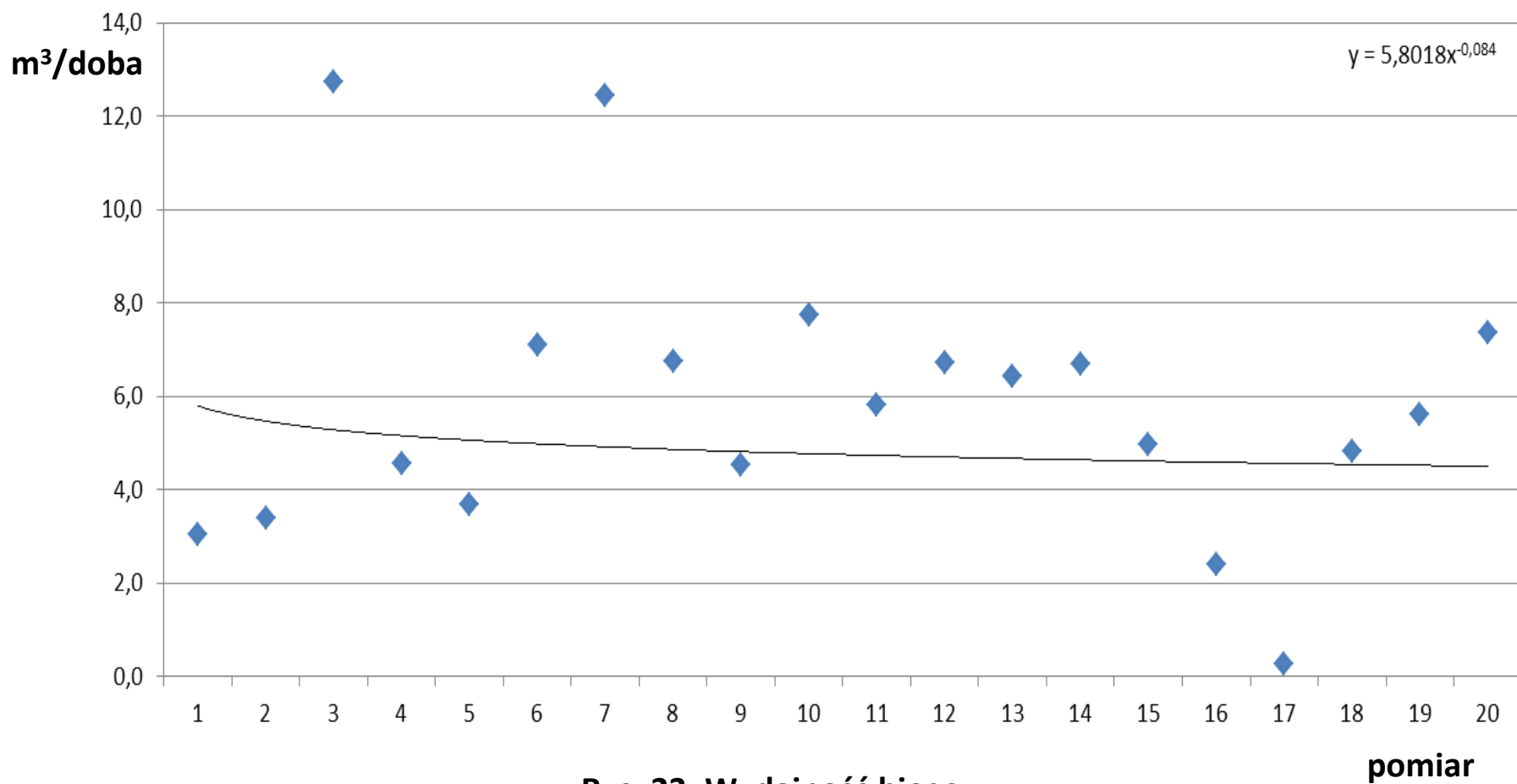
6.1. Interpretacja hydrodynamiki przepływu gazu w ujęciu matematycznym

Strumień gazu

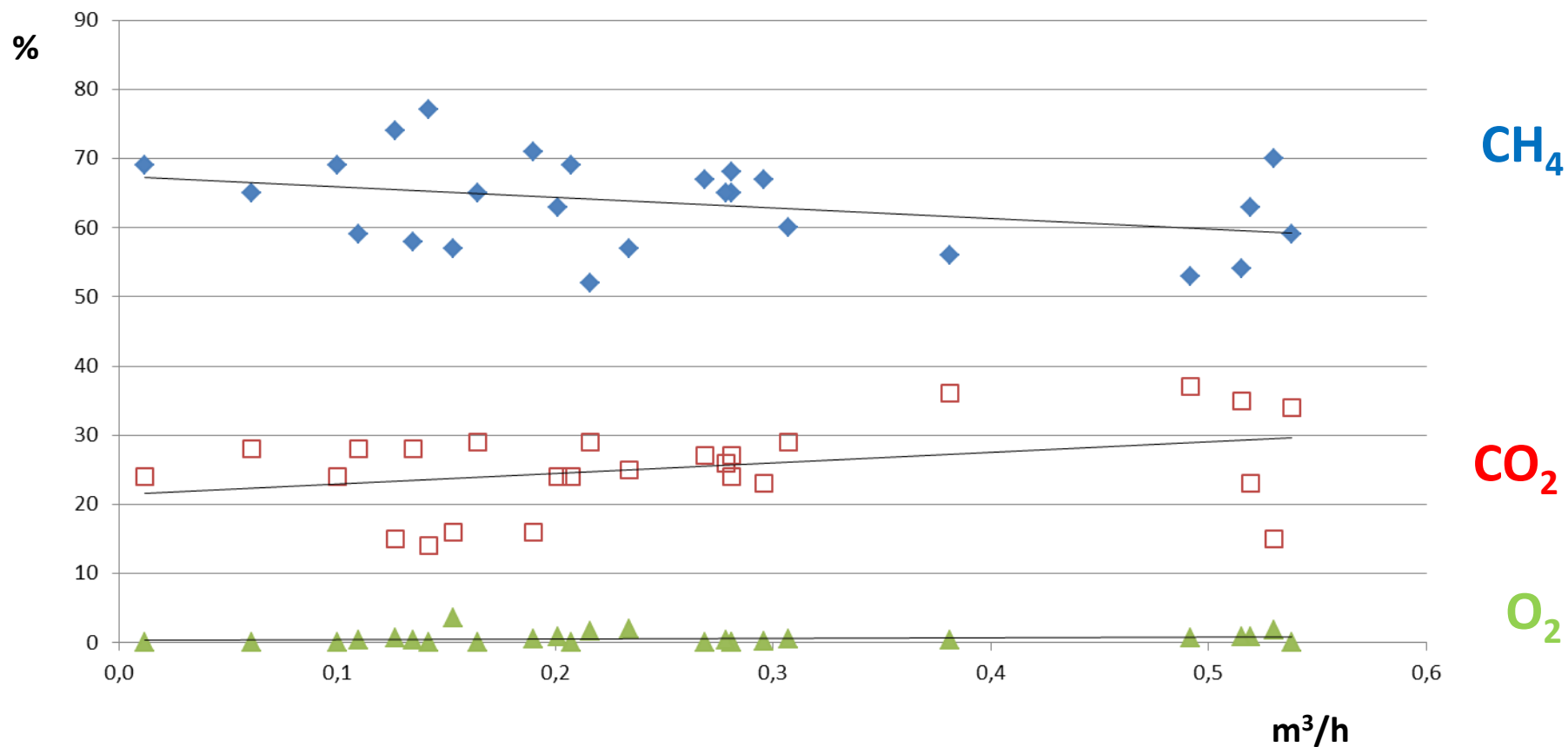
Rys. 12. Strumień gazu w funkcji oporów przepływu gazu w ośrodku ziarnistym [opracowanie własne]

Rozkład punktów doświadczalnych

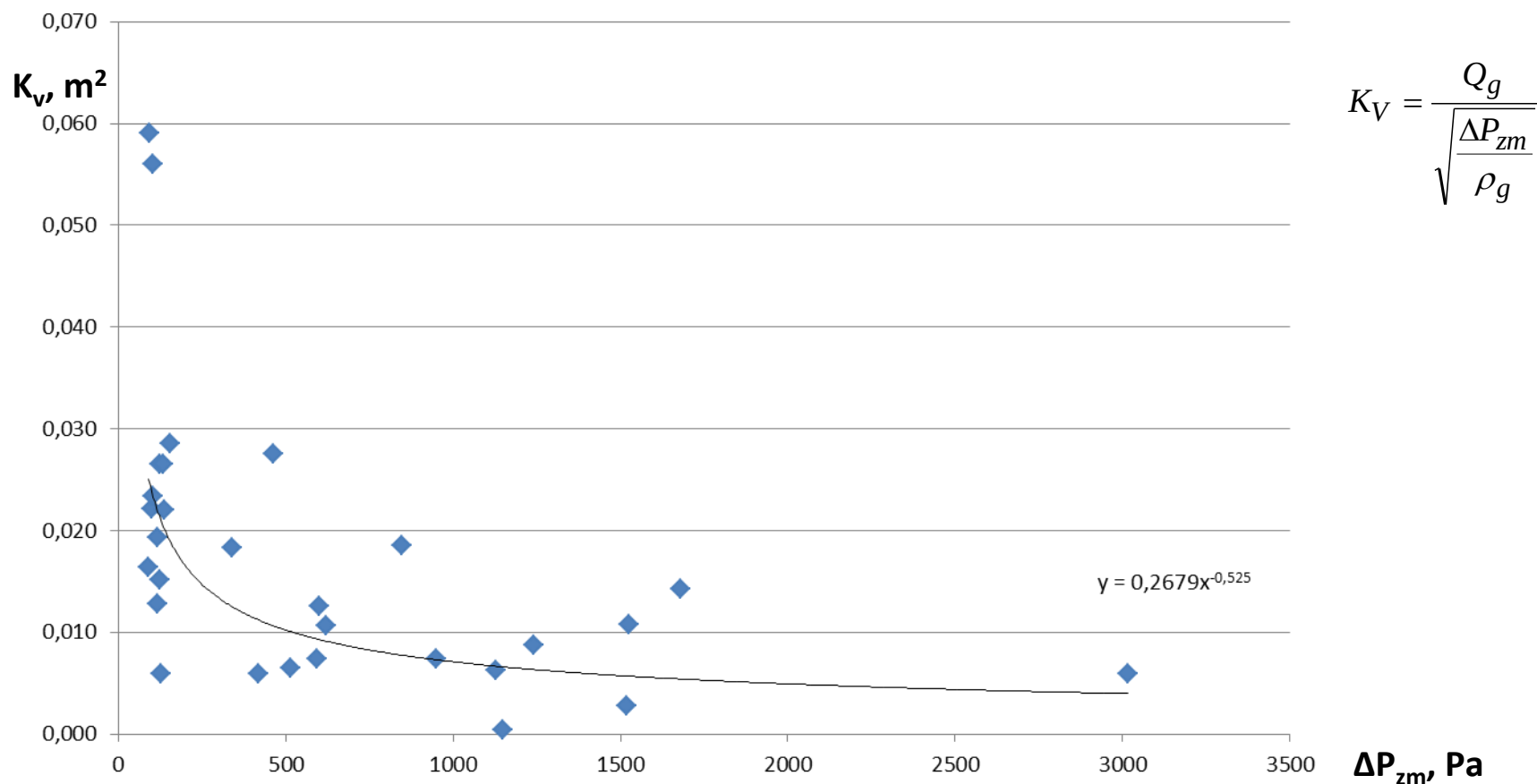
Rys. 23. Wydajność biogazu

6.2. Biogaz wyniki badań i ich analiza

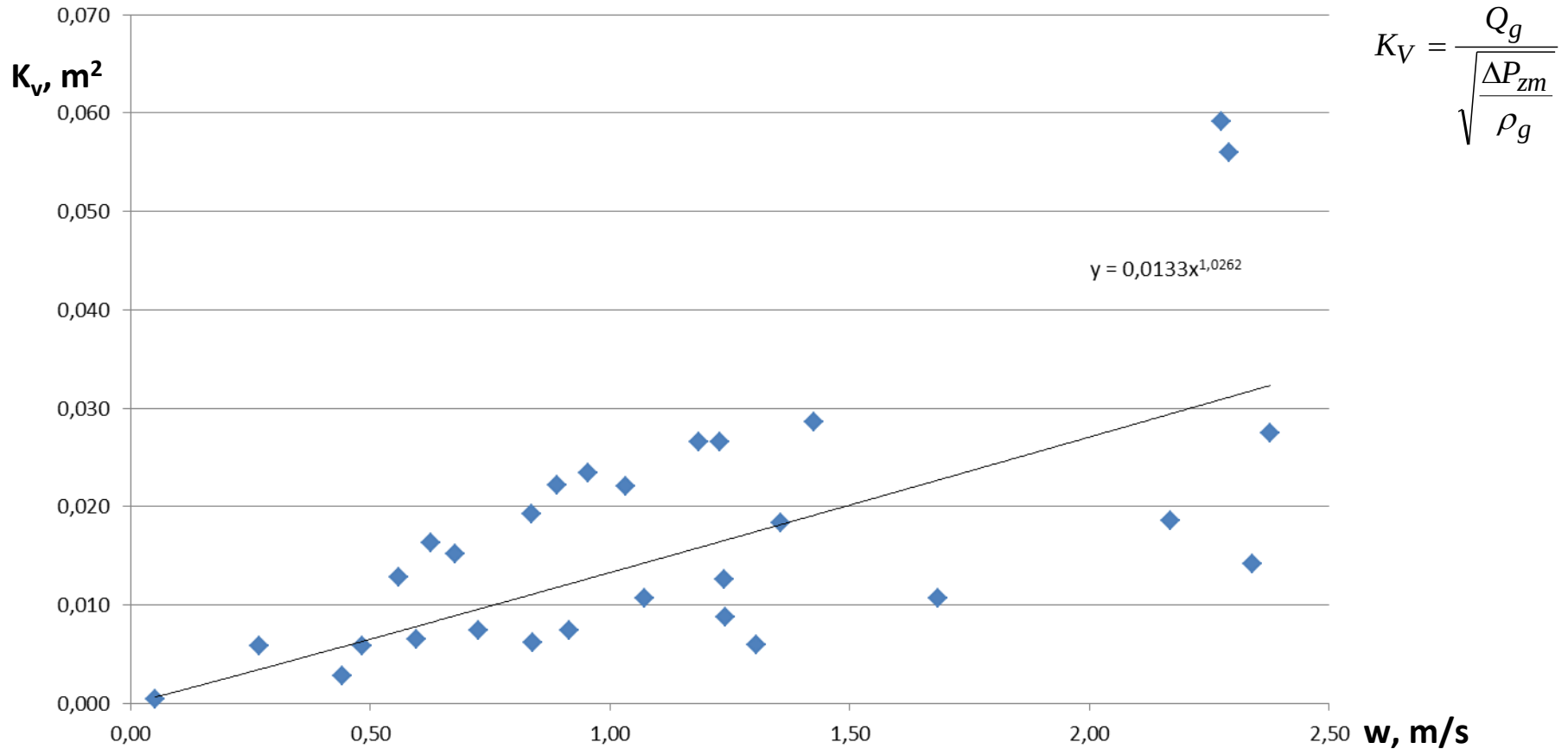
Rys. 24. Wydajność biogazu w odniesieniu do składu biogazu

6.2. Biogaz wyniki badań i ich analiza

Rys. 25. Wpływ oporów przepływu na współczynnik gazoprzepuszczalności złoża

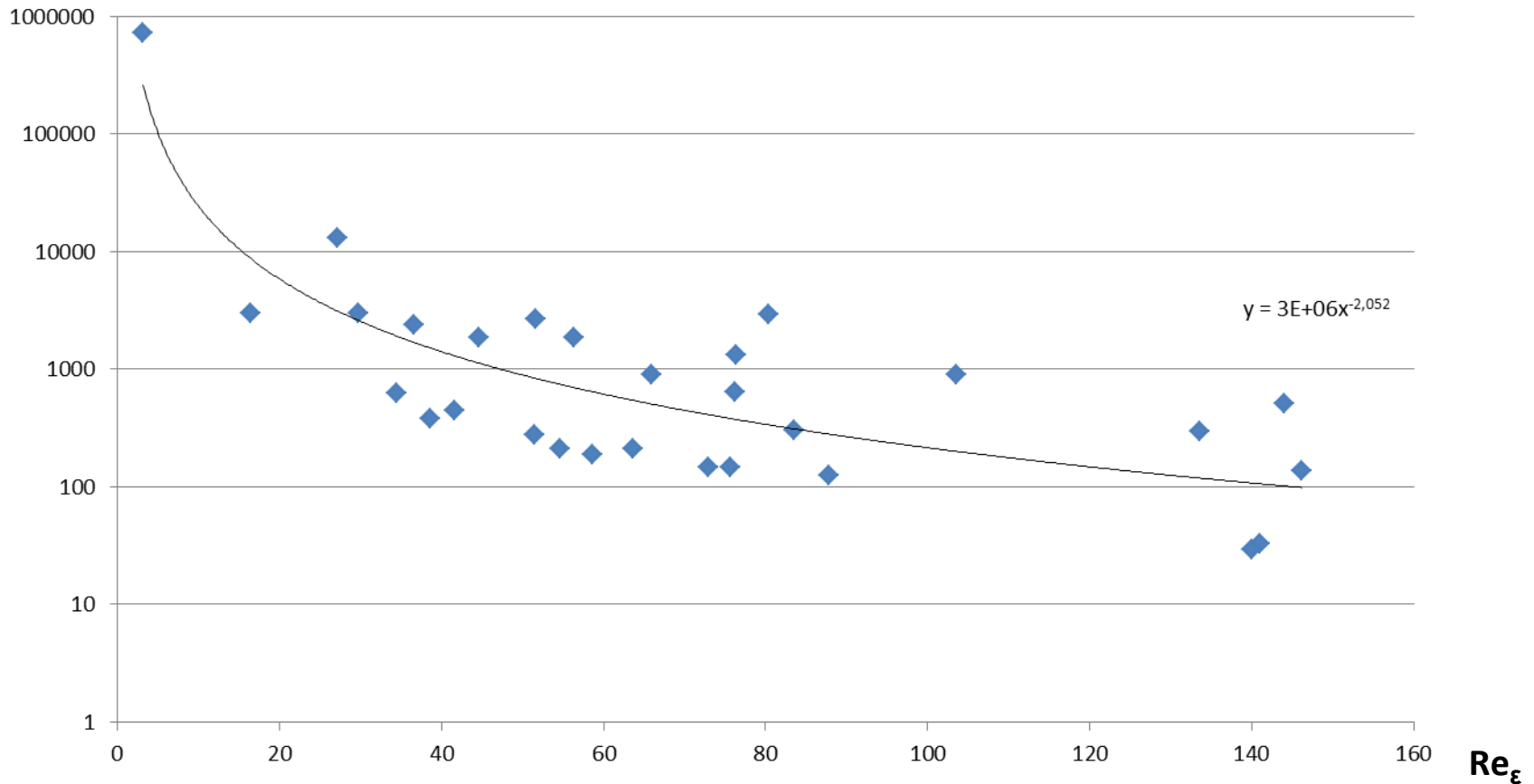
6.2. Biogaz - wyniki badań i ich analiza

Rys. 26. Wpływ prędkości biogazu na intensywność gazoprzepuszczalności złoża szkieletowego

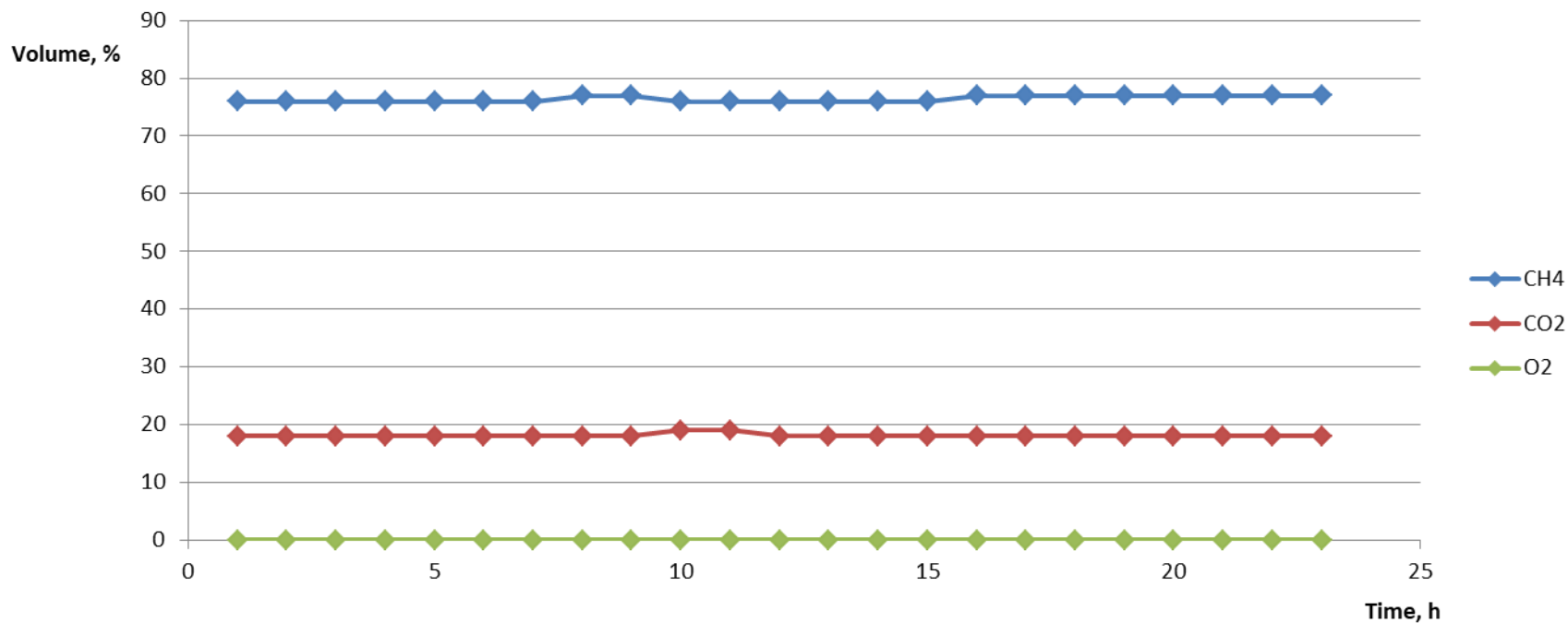
6.2. Biogaz - wyniki badań i ich analiza

$$\xi_{\varepsilon} = \frac{2}{\rho_g w_{\varepsilon}^2} \Delta P_{zm} \quad \text{Re}_{\varepsilon} = \frac{w_{\varepsilon} d_{\varepsilon}^* \rho_g}{\eta}$$

Rys. 27. Wpływ liczby Reynoldsa na zstępczy współczynnik oporów dla przepływu biogazu

6.3. Biogaz - wyniki badań i ich analiza

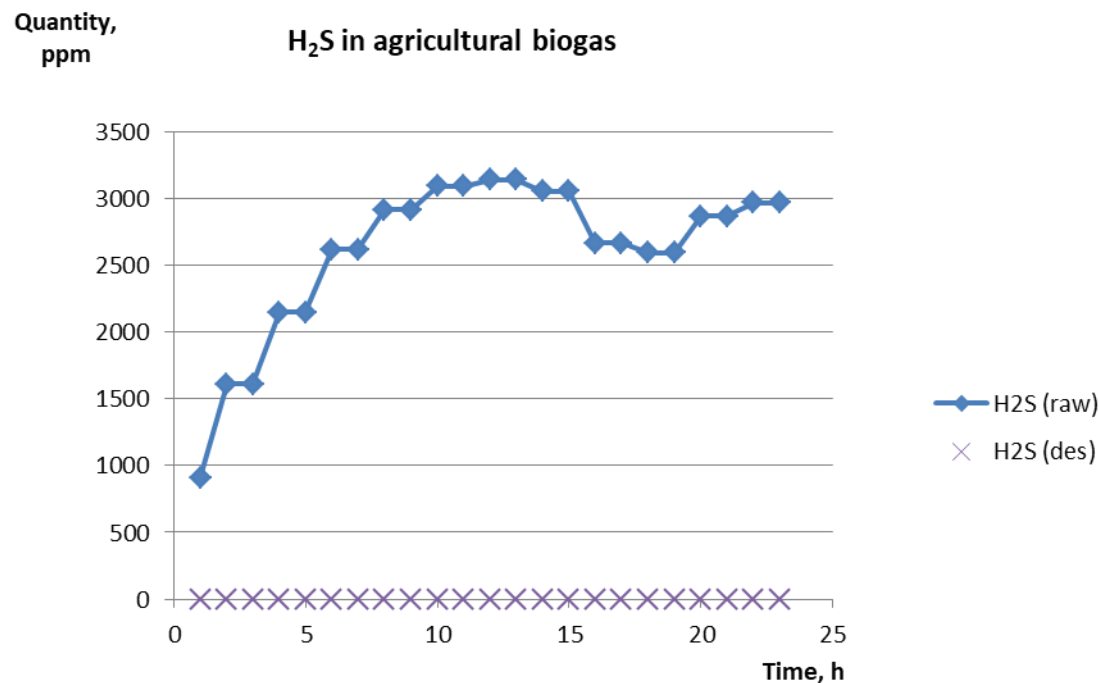
Rys. 28. Skład biogazu rolniczego wyprodukowanego z substratu polidispersyjnego (gnojowicy świńskiej) [opracowanie własne] - objętość CH₄, CO₂, O₂

6.3. Biogaz - wyniki badań i ich analiza

a)

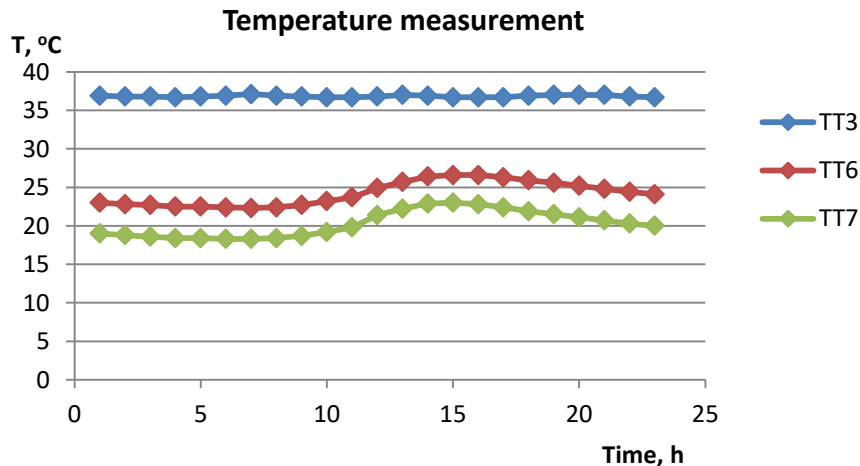

b)

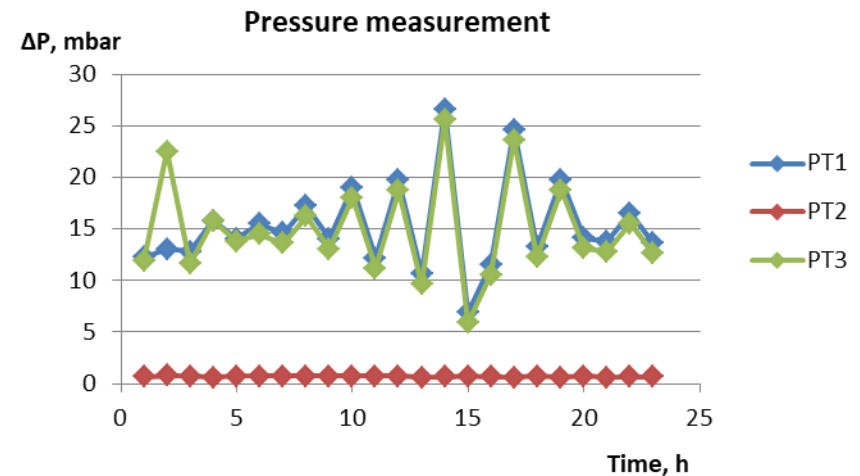

Rys. 29. Odsiarczanie surowego biogazu: a) odsiarczalniki – wnętrze (fotografia G. Wałowski); b) wykres obrazujący ilość H₂S w biogazie rolniczym wyprodukowanym z substratu polidispersyjnego (gnojowicy świńskiej) [opracowanie własne]: H₂S (raw) – dla surowego biogazu; H₂S (des) – dla odsiarczonego biogazu.

a)

b)

Rys. 30. Parametry procesowe biogazu rolniczego:

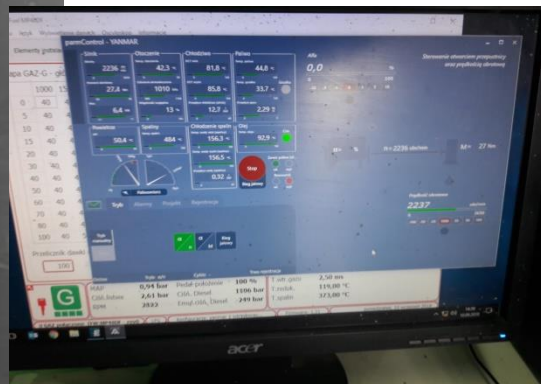
- a) temperature measurement - measurement points in accordance with the process diagram- necessary for the production and desulphurization of agricultural biogas produced from a polydisperse substrate (pig slurry) [own elaboration]: TT3 - measurement inside the fermentor; TT6 - measurement before desulphurizer; TT7 - measurement after desulfurizer;
- b) pressure measurement - measuring points according to the process diagram - necessary for the production and desulphurization of agricultural biogas produced from a polydisperse substrate (pig slurry) [own elaboration]: PT1 - measurement inside the fermentor; PT2 - measurement before desulfurizer; PT7 - measurement after desulphurizer.

7. Ocena funkcjonalności układ sterowania i kontroli pracy agregatu kogeneracyjnego

a)

b)

c)

Rys. 31. Kogenerator wielopaliwowy [fotografia G. Wałowski]: a) widok w kontenerze, b) sterowanie - widok , widok po demontażu kogeneratora.

7.1. Ocena funkcjonalności układ sterowania i kontroli pracy agregatu kogeneracyjnego

a)

b)

Rys. 32. Kogenerator na biogaz [fotografia G. Wałowski]: a) widok przed montażem, b) widok po montażu.

b)

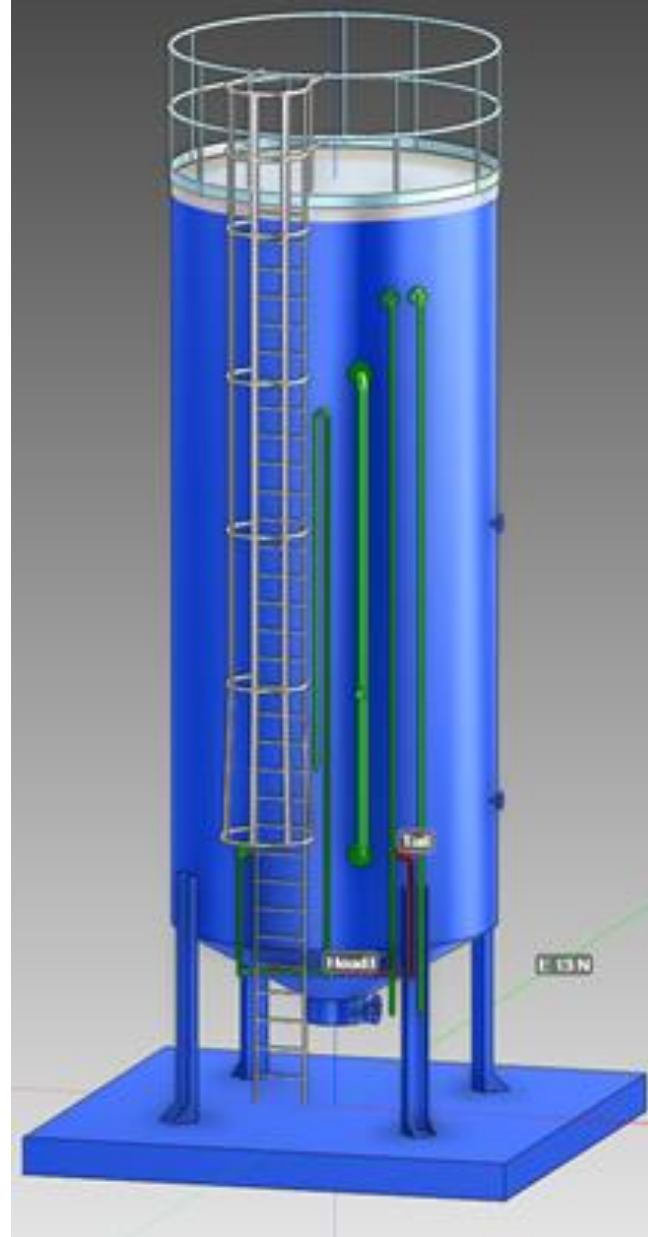
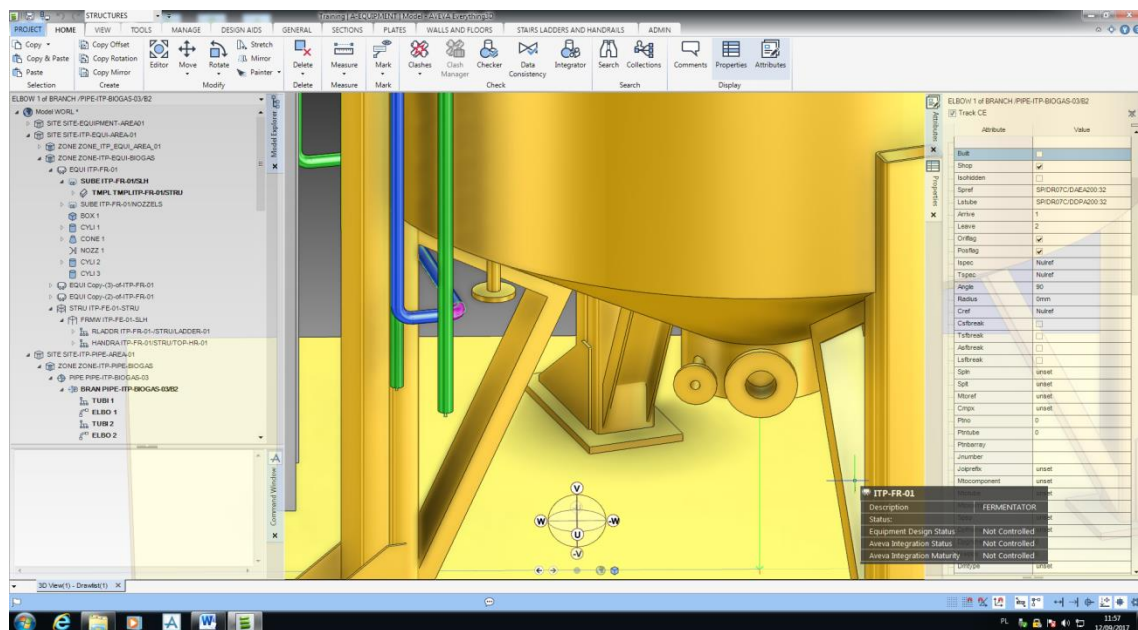
8. Biogazownia

- wizualizacja fermentatora

Opracowano:

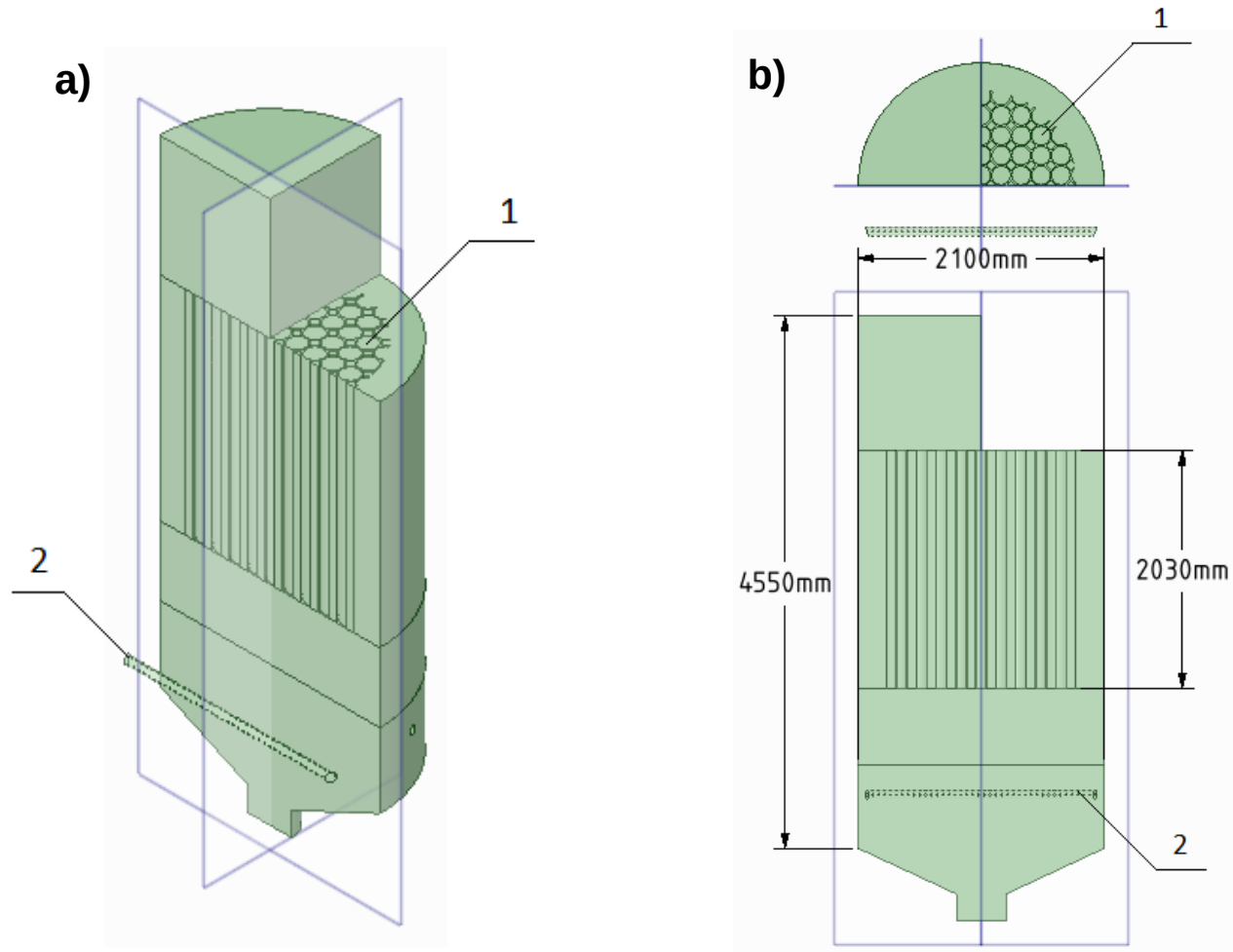
- schemat P&ID i model 3D;
- integrację schematu ze środowiskiem modelu i tworzenie rurociągów mechanizmami Integratora dla reaktora monosubstratowego.

a)

Rys. 33. Wizualizacja - AVEVA 3D Integrator: a) fragment dna, b) reaktor monosubstratowy.

8.1. Ocena hydrodynamiki przepływu płynu w fermentatorze przez strukturę szkieletową, w aspekcie numerycznego modelowania - *Computational Fluid Dynamics (CFD)*

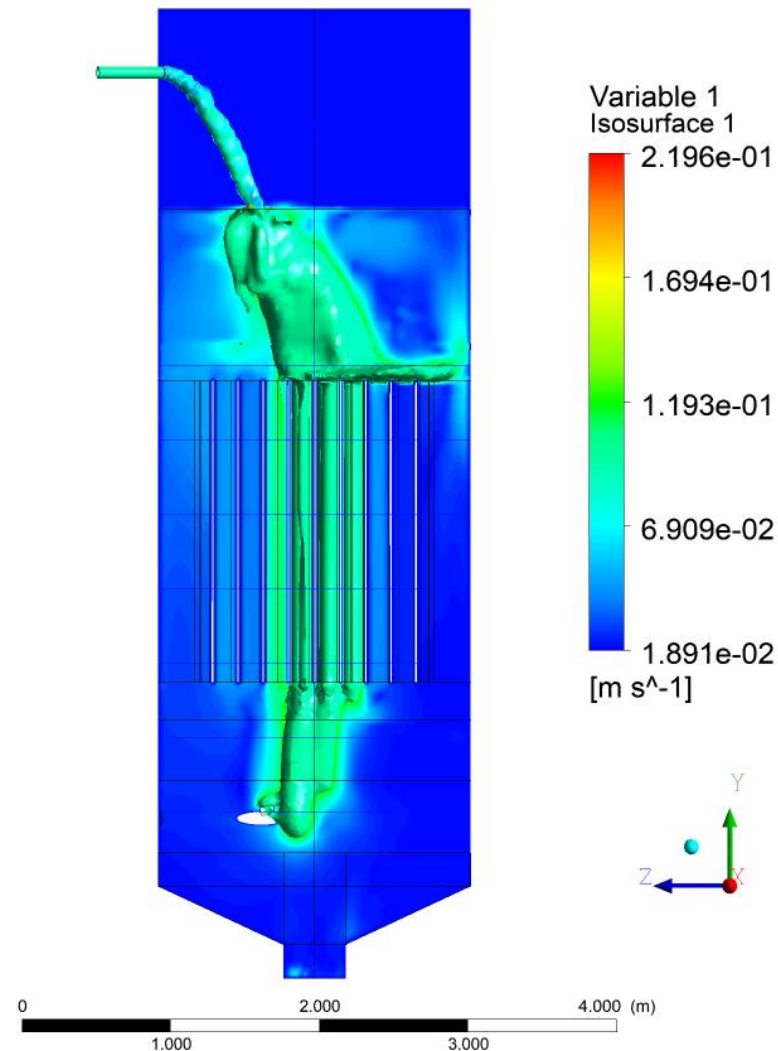

Rys. 34. Geometria analizowanego fermentatora, 1- złożenie szkieletowe, 2 - barbotka [opracowanie własne]:

dr hab. inż. Grzegorz W. Kowalski, prof. UTB, P.D. walczyński@gmail.com

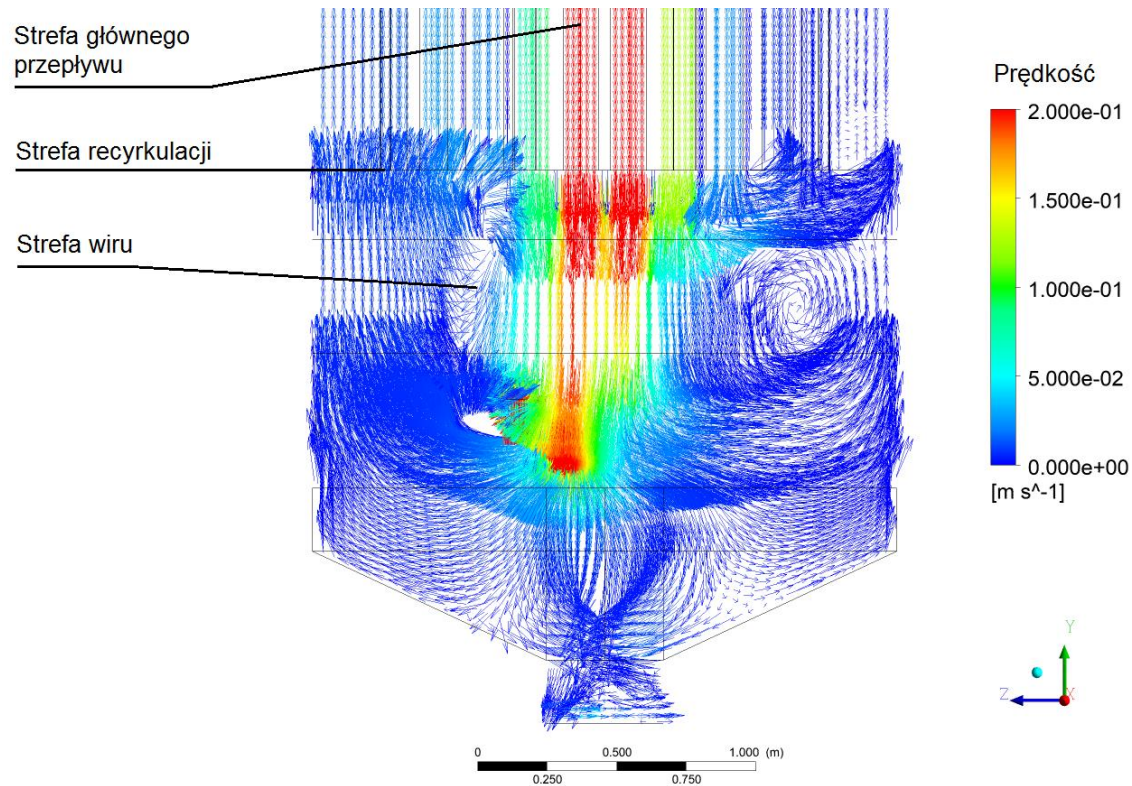
a) widok przekroju w osi pionowej dla 3D, b) rzut w przekroju w osi pionowej.

8.2. Rezultaty z badań - numerycznych Computational Fluid Dynamics (CFD)

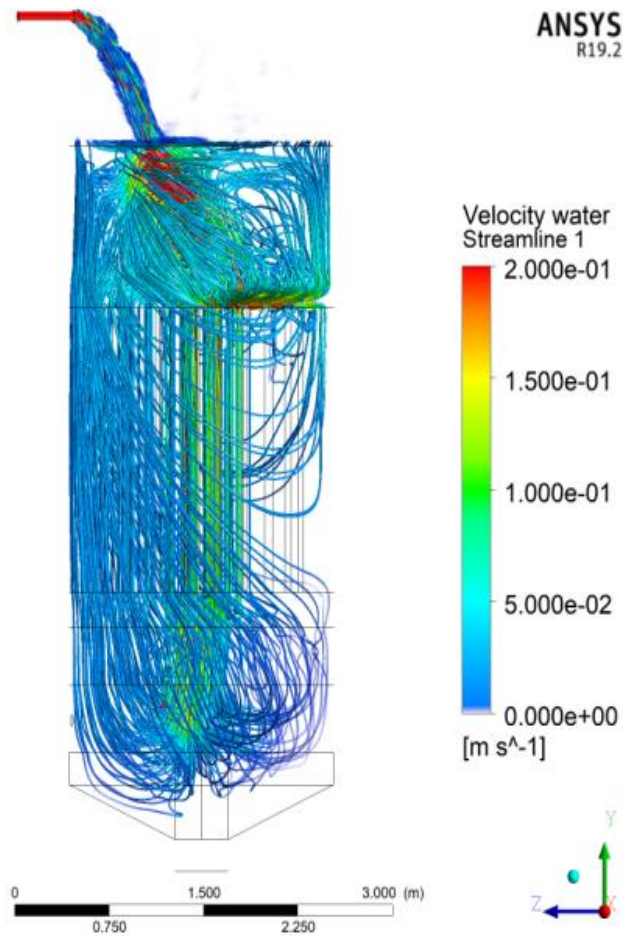
Rys. 35. Izopowierzchnia – widok jakości głównego obszar mieszania i miejsca występowania największych prędkości [opracowanie własne].

8.3. Rezultaty z badań – numerycznych *Computational Fluid Dynamics (CFD)* wizualizacja mieszania

Rys. 36. Wektory prędkości na przekroju Y-Z, widok strefy recyrkulacji [opracowanie własne].

8.3. Rezultaty z badań – numerycznych Computational Fluid Dynamics (CFD) - wizualizacja mieszania

Rys. 37. Linie prądu – widok strefy recyrkulacji [opracowanie własne].

- 1) Uwzględniając fazę rozruchu trwającą 10 dób otrzymano 80% metanu co stanowi o bardzo wysokiej jakości biogazu .
- 2) Dużym wyzwaniem jest adoptowanie mikroorganizmów dla produkcji biogazu w warunkach procesowych dla instalacji demonstracyjnych, które związane są z bardzo zróżnicowaną strukturą materiałów o powierzchni chropowatej, zwłaszcza w kontekście kształtu złożeń adhezyjnego, które umożliwia immobilizację mikroorganizmów metanogennych.
- 3) Obecnie trwa proces fermentacji beztlenowej, gdzie przeprowadzana jest optymalizacja instalacji pilotażowej .
- 4) Stwierdzono, że na hydrodynamikę przepływu gazu przez złoża porowate wpływ mają tak charakterystyczne parametry jak chropowatość (porowatość) złoża oraz jego struktura – w tym przypadku „model kapilarny”.

- 5) Uwzględniając parametry procesowe płynu: ciśnienie i prędkość przepływu, wskazano na kryteria przepływu biogazu w złożu dokonując interpretacji hydrodynamiki przepływu gazu w ujęciu matematycznym.
- 6) Opracowano model geometrii fermentatora beztlenowego, dla którego zasymulowano przepływ w strukturalnie porowatej (kapilarnej) przy użyciu narzędzia do modelowania 3D (oprogramowanie ANSYS Fluent).
- 7) Wskazano na główny przepływ tylko w tzw. „rdzeniu złoża kapilarnego”, natomiast zaobserwowano recyrkulację przepływu poza „rdzeniem”, czyli w większości objętości fermentatora.

- Aksielrud G.A., Altszuler M.A., 1987. *Ruch masy w ciałach porowatych*, WNT, Warszawa
- Brinkman H. C., 1949. A calculation of the viscous force exerted by a flowing fluid on a dense swarm of particles. *Applied Scientific Research*, 1, 27-34
- Burdine N.T., 1953. *Trans. Am. Inst. Min. Eng.*, 198, 71
- Darcy H., 1856. *Les fontaines publiques de la ville de Dijon*. Paris: Victor Valmont
- Fitzner B., 1993. Porosity properties and weathering behaviour of natural stones-Methodology and examples, In: *Papers collection of the Second Course Stone material in monuments, diagnosis and conservation*, Heraklion-Crete, Scuola Universitaria C.U.M., Bari, 43
- Forchheimer P., 1901. Wasserbewegung durch Boden. [Water movement through soil]. *Zeitschrift des Vereines Deutscher Ingenieuer*, 5(5), 1781-1788
- Hagoort J., 1988. *Fundamentals of Gas Reservoir Enginnering*, *Developments in Petroleum Science* 23, Elsevier, Amsterdam.
- Jędrzak A., 2001, *Przegląd Komunalny*, 6
- Maślankiewicz P., Wojciechowski H., 2012. Sposób intensyfikacji przemian biochemicznych we wnętrzu składowiska odpadów komunalnych i/lub przemysłowych i urządzenie do intensyfikacji przemian biochemicznych we wnętrzu składowiska odpadów komunalnych i/lub przemysłowych. Polska. Zgłoszenie patentowe P.399417 z dnia 04.06.2012 r.
- Niezgoda T., Miedzińska D., Sławiński G., Gieleta R., Derewońko A., Morka A., Kędziński P., 2012. *Mat. I Krajowej Konferencji nt Propozycje wdrożeń odnawialnych źródeł energii na obszarze Polski*, Białystok
- Nogal M., 2007. Sposób intensyfikacji procesu fermentacji metanowej osadów ściekowych w zamkniętych komorach fermentacyjnych i układ konstrukcyjny do stosowania tego sposobu. Polska. Zgłoszenie patentowe P.383234 z dnia 31.08.2007 r.
- Nogal M., 2015. Lanca magnetyczna do intensyfikacji pracy zamkniętych komór fermentacyjnych. Polska. Zgłoszenie patentowe P. 415295 z dnia 14.12.2015 r.
- Oniszk-Popławska A., Matyka M., 2012. Raport końcowy z badania dziedzinowego. „Kompleksowa ocena uwarunkowań w zakresie produkcji biogazu w województwie lubelskim”. Regionalny System Zarządzania Zmianą Gospodarczą

- Pawłowska M., Siepak J., Pawłowski L., Pleczyński J., 2008. Sposób intensyfikacji produkcji metanu na składowiskach odpadów komunalnych. Zgłoszenie patentowe P. 385337 z dnia 02.06.2008 r.
- Pleczyński J., Pawłowska M., Siepak J., Pawłowski L., 2008. Sposób wykorzystania osadów ściekowych do intensyfikacji produkcji biogazu na składowiskach odpadów komunalnych. Polska. Zgłoszenie patentowe P.385336 z dnia 02.06.2008 r.
- Rogut J., Wiatowski M., Grzelak A., 1999. Sposób intensyfikacji procesów fermentacji anaerobowej do biogazu i amoniaku stężonych ścieków organicznych, zwłaszcza gnojowicy. Polska. Zgłoszenie patentowe P.335309 z dnia 06.09.1999 r.
- Romaniuk W., Biskupska K. 2014. Biogazownia rolnicza krok po kroku. Warszawa. Hortpress. ISBN 978-83-61574-58-3, 3-32.
- Romaniuk W., Głazczka A., Biskupska K. 2012. Analiza rozwiązań instalacji biogazowych dla gospodarstw rodzinnych i farmerskich. Inżynieria w rolnictwie, Monografie nr 9, Falenty, wyd. ITP, 94.
- Simons G.A., 1995. Pore structure model for water and contaminant transport in soil. Report 19951101-095, 1
- Wałowski G., Borek K., Romaniuk W., Wardal W.J., Borusiewicz A. 2019. Nowoczesne systemy pozyskania energii - biogazu. MONOGRAFIA pod redakcją naukową prof. dr hab. inż. Wacława Romaniuka. Warszawa, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Agrobiznesu w Łomży, ISBN 978-83-947669-9-3

Technologia produkcji biogazu

Energia z biogazu i biomasy - część II

Zagadnienia:

- czym jest biomasa i biogaz?
- jak powstaje, jak się spala?
- jakie daje korzyści?
- jakie są wady i zalety?
- czy jest to alternatywa dla klasycznych surowców energetycznych?
- czy może mieć udział w zapewnieniu, częściowo bezpieczeństwa energetycznego?

Dziękuję za uwagę